

Міністерство освіти і науки України
Сумський державний університет
Навчально-науковий інститут бізнесу, економіки та менеджменту
Кафедра бухгалтерського обліку та оподаткування

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА БАКАЛАВРА
на тему «Облік та аудит дебіторської заборгованості підприємства»

Виконав студент 4 курсу, групи ОПз-71с
Спеціальності 071 «Облік і оподаткування»
Криштоп Ольга Федорівна
Керівник: к.е.н., асистент Олексіч Ж.А.

Суми – 2021 рік

РЕФЕРАТ

Кваліфікаційної роботи бакалавра на тему
«Облік та аудит дебіторської заборгованості підприємства»
студента Криштоп Ольги Федорівни

Актуальність теми полягає в тому, що на успіх підприємницької діяльності суттєво впливає її фінансове становище, яке у свою чергу напряму залежить від платоспроможності клієнтів та замовників організації. Однак останнім часом компанії стикаються з проблемами зростання конкуренції, скорочення фінансових можливостей ділових партнерів та дедалі важчими умовами виживання на ринку товарів чи послуг. Тому актуальності набуває питання погашення дебіторської заборгованості у визначені строки, а механізмом контролю за сплатою зобов'язань клієнтів виступає достовірний бухгалтерський облік, періодичний та внутрішньо визначений контроль, а також аудит такої заборгованості.

Мета кваліфікаційної бакалаврської роботи полягає у аналізі теоретичної бази та розробці практичних рекомендацій бухгалтерського обліку та аудиту дебіторської заборгованості для достовірної оцінки платоспроможності замовників та підвищення прибутковості організації в цілому.

Завданнями роботи є:

- визначити економічну сутність та види дебіторської заборгованості;
- охарактеризувати особливості бухгалтерського обліку та контролю дебіторської заборгованості на підприємстві;
- проаналізувати організаційні та методичні особливості проведення аудиту дебіторської заборгованості;
- здійснити аналіз фінансово-господарської діяльності ТОВ «Корал і К»;
- охарактеризувати практичні особливості організації бухгалтерського обліку та аудиту дебіторської заборгованості на ТОВ «Корал і К»;
- визначити проблеми та перспективи сучасної системи обліку дебіторської заборгованості на ТОВ «Корал і К»;

– запропонувати шляхи удосконалення аудиту дебіторської заборгованості на ТОВ «Корал і К».

Предметом дослідження виступають методологічні особливості бухгалтерського обліку та аудиту дебіторської заборгованості в бізнесі та економіці, а також методи їх застосування при прийнятті управлінських рішень.

Об'єктом дослідження є процес організації обліку та аудиту дебіторської заборгованості на ТОВ «Корал і К».

Для досягнення визначених в роботі мети та завдань були використані наступні методи дослідження, зокрема: індуктивний та дедуктивний метод, метод аналізу та синтезу, метод абстракції та конкретизації, метод доведення та спростування, порівняльний метод, тощо.

Інформаційною базою дослідження слугували вітчизняна нормативно-правова база з бухгалтерського обліку, контролю та аудиту дебіторської заборгованості; наукові доробки вітчизняних та закордонних вчених; внутрішня документація та звітність ТОВ «Корал і К».

Науковим результатом бакалаврської роботи є визначення проблем та перспектив сучасної системи бухгалтерського обліку та аудиту дебіторської заборгованості для ТОВ «Корал і К». Вирішення визначених проблемних аспектів буде сприяти скороченню термінів погашення дебіторської заборгованості, що позитивно вплине на ситуацію з погашення кредиторської заборгованості підприємства.

Ключові слова: дебіторська заборгованість, бухгалтерський облік, контроль, аудит, заборгованість, послуги.

Зміст кваліфікаційної роботи викладено на 68 сторінках, зокрема список використаних джерел із 63 найменувань, розміщений на 7 сторінках. Робота містить 8 таблиць, 5 рисунків, а також 9 додатків, розміщених на 16 сторінках.

Рік виконання кваліфікаційної бакалаврської роботи – 2021 рік.

Рік захисту роботи – 2021 рік.

Міністерство освіти і науки України
Сумський державний університет
Навчально-науковий інститут бізнесу, економіки та менеджменту
Кафедра бухгалтерського обліку та оподаткування

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри

к.е.н., доцент

_____ Ю.С. Серпенінова
“ ____ ” _____ 2021 р.

ЗАВДАННЯ ДО КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ БАКАЛАВРА
на здобуття ступеню “бакалавр”
з спеціальності 071 "Облік і оподаткування"
студенту 4 курсу, групи ОПз-71с

Криштоп Ольги Федорівни

(прізвище, ім'я, по батькові студента)

1. Тема роботи «Облік та аудит дебіторської заборгованості підприємства» затверджена наказом по університету від «12» квітня 2021 року № 0172-VI
2. Термін подання студентом закінченої роботи «17» червня 2021 року
3. Мета кваліфікаційної роботи полягає аналізі теоретичної бази та розробці практичних рекомендацій бухгалтерського обліку та аудиту дебіторської заборгованості для достовірної оцінки платоспроможності замовників та підвищення прибутковості організації в цілому.
4. Об'єкт дослідження є процес організації обліку та аудиту дебіторської заборгованості на ТОВ «Корал і К».
5. Предмет дослідження методологічні особливості бухгалтерського обліку та аудиту дебіторської заборгованості в бізнесі та економіці, а також методи їх застосування при прийнятті управлінських рішень.
6. Кваліфікаційна робота виконується на матеріалах чинної нормативно-правової бази, монографіях та посібниках вітчизняних та закордонних вчених.
7. Орієнтовний план кваліфікаційної роботи, терміни подання розділів керівникові та зміст завдань для виконання поставленої мети

Розділ 1 Теоретичні особливості обліку, контролю та аудиту дебіторської заборгованості

У розділі 1 визначено економічну сутність та види дебіторської заборгованості; охарактеризовано особливості бухгалтерського обліку та контролю дебіторської заборгованості на підприємстві; проаналізовано організаційні та методичні особливості проведення аудиту дебіторської заборгованості.

Розділ 2 Особливості бухгалтерського обліку та контролю дебіторської заборгованості

У розділі 2 здійснено аналіз фінансово-господарської діяльності ТОВ «Корал і К»; охарактеризовано практичні особливості організації бухгалтерського обліку та аудиту дебіторської заборгованості на ТОВ «Корал і К».

Розділ 3 Недоліки та шляхи вдосконалення обліку та аудиту дебіторської заборгованості

У розділі 3 визначено проблеми та перспективи сучасної системи обліку дебіторської заборгованості на ТОВ «Корал і К»; запропоновано шляхи удосконалення аудиту дебіторської заборгованості на ТОВ «Корал і К».

8. Консультації з роботи:

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		Завдання видав	Завдання прийняв
1			
2			
3			

9. Дата видачі завдання: «___» 2021 року

Керівник кваліфікаційної роботи

_____ (підпис)

_____ (ініціали, прізвище)

Завдання до виконання одержав

_____ (підпис)

_____ (ініціали, прізвище)

ЗМІСТ

ВСТУП	7
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ОБЛІКУ, КОНТРОЛЮ ТА АУДИТУ ДЕБІТОРСЬКОЇ ЗАБОРГОВАНОСТІ	9
1.1 Економічна сутність та види дебіторської заборгованості.....	9
1.2 Особливості бухгалтерського обліку та контролю дебіторської заборгованості на підприємстві.....	14
1.3 Організація та методика проведення аудиту дебіторської заборгованості	18
РОЗДІЛ 2. ОСОБЛИВОСТІ ОБЛІКУ ТА АУДИТУ ДЕБІТОРСЬКОЇ ЗАБОРГОВАНОСТІ НА ТОВ «КОРАЛ І К».....	23
2.1 Аналіз фінансово - господарської діяльності ТОВ «Корал і К»	23
2.2 Організація обліку дебіторської заборгованості на ТОВ «Корал і К»	29
2.3 Особливості проведення аудиту дебіторської заборгованості на ТОВ «Корал і К».....	32
РОЗДІЛ 3. НЕДОЛІКИ ТА ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКУ ТА АУДИТУ ДЕБІТОРСЬКОЇ ЗАБОРГОВАНОСТІ НА ПІДПРИЄМСТВІ	37
3.1 Визначення проблем та перспектив сучасної системи обліку дебіторської заборгованості на ТОВ «Корал і К».....	37
3.2 Шляхи удосконалення аудиту дебіторської заборгованості на ТОВ «Корал і К»	42
ВИСНОВКИ.....	44
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	46
ДОДАТКИ.....	53

ВСТУП

На успіх підприємницької діяльності суттєво впливає її фінансове становище, яке у свою чергу на пряму залежить від платоспроможності клієнтів та замовників організації. Однак останнім часом компанії стикаються з проблемами зростання конкуренції, скорочення фінансових можливостей ділових партнерів та дедалі важчими умовами виживання на ринку товарів чи послуг. Тому актуальності набуває питання погашення дебіторської заборгованості у визначені строки, а механізмом контролю за сплатою зобов'язань клієнтів виступає достовірний бухгалтерський облік, періодичний та внутрішньо визначений контроль, а також аудит такої заборгованості.

З огляду на це було сформовано мету кваліфікаційної роботи, яка полягає у аналізі теоретичної бази та розробці практичних рекомендацій бухгалтерського обліку та аудиту дебіторської заборгованості для достовірної оцінки платоспроможності замовників та підвищення прибутковості організації в цілому.

Враховуючи визначену мету дослідження було сформовано основні завдання роботи, зокрема, такі як:

- визначити економічну сутність та види дебіторської заборгованості;
- охарактеризувати особливості бухгалтерського обліку та контролю дебіторської заборгованості на підприємстві;
- проаналізувати організаційні та методичні особливості проведення аудиту дебіторської заборгованості;
- здійснити аналіз фінансово-господарської діяльності ТОВ «Корал і К»;
- охарактеризувати практичні особливості організації бухгалтерського обліку та аудиту дебіторської заборгованості на ТОВ «Корал і К»;
- визначити проблеми та перспективи сучасної системи обліку дебіторської заборгованості на ТОВ «Корал і К»;

– запропонувати шляхи удосконалення аудиту дебіторської заборгованості на ТОВ «Корал і К».

Предметом дослідження виступають методологічні особливості бухгалтерського обліку та аудиту дебіторської заборгованості в бізнесі та економіці, а також методи їх застосування при прийнятті управлінських рішень.

Об'єктом дослідження є процес організації обліку та аудиту дебіторської заборгованості на ТОВ «Корал і К».

У роботі були використані певні методи дослідження, такі як: індуктивний та дедуктивний метод, метод аналізу та синтезу, метод абстракції та конкретизації, метод доведення та спростування, порівняльний метод, тощо.

Інформаційною базою дослідження слугували вітчизняна нормативно-правова база з бухгалтерського обліку, контролю та аудиту дебіторської заборгованості; наукові доробки вітчизняних та закордонних вчених; внутрішня документація та звітність ТВО «Корал і К».

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ОБЛІКУ, КОНТРОЛЮ ТА АУДИТУ ДЕБІТОРСЬКОЇ ЗАБОРГОВАНОСТІ

1.1 Економічна сутність та види дебіторської заборгованості

В умовах ринкової економіки управління ДЗ є дуже важливим аспектом загальної фінансової стратегії компанії.

Зарахування ДЗ від клієнтів є результатом кредитної політики або політики стягнення вимог, керованих компанією. Ця політика пов'язана з прийняттям конкретних управлінських рішень, які, головним чином, включають:

- визначення тривалості періоду платежу для окремих клієнтів,
- визначення розміру знижок при негайній оплаті готівкою,
- вибір методу оцінки кредитоспроможності клієнтів та встановлення методів відшкодування позовних вимог [2, с.18].

Консолідація всіх цих елементів є основою для відповідного управління підприємством у сфері ДЗ.

У сучасній економіці труднощі, пов'язані з поверненням готівки за продані товари чи надані послуги, все частіше стають причиною серйозних фінансових проблем компаній чи цілих галузей [1, с.126]. Кожна сума дебіторської заборгованості, не сплачена протягом дозволеного часу, є збитком для компанії. Ця втрата, серед іншого, є наслідком, тобто втрати доходу від потенційних відсотків (якщо сума ДЗ була розміщена на банківському рахунку), замороженого оборотного капіталу, витрат, що несе компанія через листування з боржником або використання судових методів стягнення боргу [5, с.136].

Відтак, відповідний моніторинг та управління ДЗ може мінімізувати ризик зазнати збитків та виникаючих труднощів у фінансовому управлінні та, як наслідок, зростання фінансової кризи компанії та навіть банкрутства.

Аналіз вітчизняних праць продемонстрував, що підходи науковців, щодо трактування сутності поняття «дебіторська заборгованість» є різними, про що свідчать результати дослідження відображені у таблиці 1.1.

Таблиця 1.1 – Особливості трактування поняття «дебіторська заборгованість» вітчизняними та закордонними вченими

Автор	Особливості трактування
М(С)БО 39 «Фінансові інструменти: визнання та оцінка» [37]	Такі похідні фінансові активи з фіксованими платежами, які є вартісно вираженими та не котируються на фінансовому ринку
П(С)БО 10 «Дебіторська заборгованість» [46]	Фінансовий актив, який визначається у балансі підприємства у вигляді чистої вартості реалізації
П(С)БО 13 «Фінансові інструменти» [49]	Являє собою такий фінансовий актив, що підлягає поверненню
Некрасенко Л.А [53]	Загальна сума боргу, яку суб'єкт господарювання має сплатити за отримані товари, робота та/або послуги
Москалюк Т.О [41]	Такі матеріальні ресурси, які протягом визначеного договором періоду не були сплачені контрагентом
Чоренька О.Б. [63]	Такі права продавця на повернення фінансових активів, за надані роботи та послуги, а також активи які були вилучені з обороту та підлягають поверненню
Бланк І.О. [4]	Загальна сума заборгованості перед організацією за раніше наданий актив

Вищенаведені результати аналізу свідчать про різноманітність підходів до визначення ДЗ та її безпосередній вплив на різні аспекти діяльності підприємства.

На практиці існують різні підходи щодо трактування предмета дебіторської заборгованості. З точки зору бухгалтерського обліку, ДЗ є частиною активів підприємств і повинна відповідати певним умовам, необхідним для включення її в актив: для отримання прибутку в майбутньому; бути в розпорядженні господарюючого суб'єкта, який може використовувати його на власний розсуд або продати; бути результатом попередніх транзакцій [9, с.177].

У маркетингу ДЗ є інструментом стимулювання попиту або товарним кредитом, який надається фірмою своїм клієнтам [10, с.238].

Процедура ДЗ в корпоративних фінансах як форма капіталовкладень визначається наступним чином: надання відстроченого платежу за продану

продукцію та надання позик своїм боржникам, що дозволяє компанії розраховувати на додатковий обсяг продажів та прибуток у майбутньому [8, 15].

Більшість досліджень вивчають управління боргом як частину управління фінансами та готівкою, важливість яких підкреслюється нещодавною економічною кризою та фінансовим спадом [12, с.352]. Окремими авторами визначається, що на сьогоднішній день бізнес, загалом, є недостатньо капіталізованим та обмеженим в розмірах зовнішнього боргу та власного капіталу, який доступний для фінансування операцій та економічного зростання і має велике значення при визначення прибутку чи збитку компанії [13, с.563].

Інші дослідники намагаються знайти та перевірити методи та прийоми для вдосконалення управління оборотним капіталом щодо нових підходів та технологій, що впливають на відносини між замовниками та постачальників товарів чи послуг на всіх етапах. [28, с.165].

На сьогодні більшість компаній для планування, оцінки та збору ДЗ використовують лише обмежену кількість методів, які вирішують лише частину проблем управління дебіторською заборгованістю [22, с.98]. На ряді підприємств не існує чітко визначеної системи кредитування клієнтів. Аналіз боргового обороту, як правило, або не проводиться, або проводиться на підприємстві в цілому, що в кінцевому підсумку призводить до анулювання простроченої заборгованості в загальній сумі боргу, спотворюючи фактичну економічну ситуацію підприємства [23]. Все вищезазначене визначає необхідність вирішення проблеми регулювання ДЗ з метою виявлення простроченої заборгованості та вжиття необхідних заходів для оптимізації її розміру та боргу.

Підсумовуючи різноманітність підходів, управління ДЗ можна представити як частину ефективного управління підприємством, спрямовану на збільшення прибутку від реалізації продукції шляхом оптимізації суми дебіторської заборгованості та її стягнення, оптимізуючи грошові потоки компанії, одночасно мінімізуючи витрати, пов'язані з управлінням нею в певний період.

Оскільки управління ДЗ є частиною системи управління підприємством, яка актуалізується з часом, сам процес можна ідентифікувати за послідовними етапами, які формують алгоритм ефективного управління ДЗ [16, с.111; 17]:

- формування цілей управління ДЗ, що відповідають фінансовій політиці в рамках корпоративної політики розвитку підприємств в цілому;
- визначення видів ДЗ та їх класифікація;
- визначення факторів, що впливають на рівень ДЗ, розрахунок відповідних показників;
- вибір методів та інструментів управління ДЗ;
- визначення параметрів кредитної політики;
- моніторинг та контроль результатів на кожному етапі управління ДЗ та їх коригування;
- мотивація менеджерів з управління ДЗ.

В контексті ефективного управління такий аналоговий алгоритм управління ДЗ включає всі основні взаємопов'язані функції управління: планування, організація, мотивація та контроль [20].

Цілі управління ДЗ повинні формуватися на довгостроковий та короткостроковий періоди [20]. У довгостроковому періоді метою є збільшення ринкової вартості капіталу підприємства за рахунок максимізації сукупного грошового потоку з мінімальними витратами на формування боргу. У короткостроковому періоді цілі визначаються ситуацією на підприємстві. Такими цілями можуть бути: зменшення простроченої заборгованості минулих періодів; оптимізація суми ДЗ за обсягом та умовами кредитування клієнтів; мінімізація боргової позиції для кожного контрагента.

В бухгалтерському обліку дебіторська заборгованість класифікується як оборотні активи, вона також є виключно грошовою категорією і становить суму очікуваних надходжень, а їх вартість визначається різними економічними подіями, що відбуваються в діяльності компанії [12].

Внаслідок виникнення численних видів ДЗ їх можна класифікувати за різними критеріями, серед яких найбільш значущі виокремлено у рисунку 1.1. [30]:

Рисунок 1.1 – Основні види ДЗ

Джерело: складено автором на основі [30]

Враховуючи види ДЗ, варто зауважити той факт, що управління ДЗ означає всю діяльність, пов'язану з моніторингом структури ДЗ та її погашенням, а також аналіз контрагентів (оцінка їх платоспроможності) та зазначенням власної кредитної спроможності.

Отже, проведений аналіз показав, що підходи науковців щодо трактування сутності ДЗ різняться, проте кожна із аналізованих праць свідчить про те, що управління ДЗ є частиною прибутковості підприємства. Управління ДЗ повинно базуватися на грамотному алгоритмі управління з чітко визначеними, взаємопов'язаними етапами та ефективно побудованою системою бухгалтерського обліку. Створення такої системи дозволить підприємству контролювати стан розрахунків з клієнтами, зменшити ризик несплати дебіторської заборгованості, розробити оптимальну політику надання розстрочки, що в підсумку призведе до поліпшення фінансового стану та зростання ринкової вартості капіталу підприємства.

1.2 Особливості бухгалтерського обліку та контролю дебіторської заборгованості на підприємстві

У наш час виявляється, що найважливішою причиною фінансової кризи та банкрутства компаній, окрім посилення конкуренції, високих процентних ставок за кредитами, нестачі капіталу, недостатньої кваліфікації та знання з управління бізнесом – є, перш за все, труднощі зі ДЗ.

Політика стягнення, рівень та структура ДЗ в першу чергу залежать від розміру та типу виробництва, продажу чи послуг, що відбуваються в компанії. Однак ризик, що виникає внаслідок надання кредиту, більш-менш однаковий для кожної галузі, розміру або типу компанії.

Так, для підтвердження актуальності вирішення питання регулювання стягнення ДЗ в Україні наведемо аналіз зведених даних Державної служби статистики (ДСС), які характеризують рівень ДЗ великих, середніх та малих підприємств у динаміці з 2014 по 2019 роки (рисунок 1.2).

Представлений аналіз динаміки вартості ДЗ підтверджує факт, того що з кожним роком сумарна її вартість зростає, що підтверджує факт неефективного управління нею на рівні підприємства за рахунок прогалин бухгалтерського обліку, контролю, аудиту та роботи управлінського персоналу.

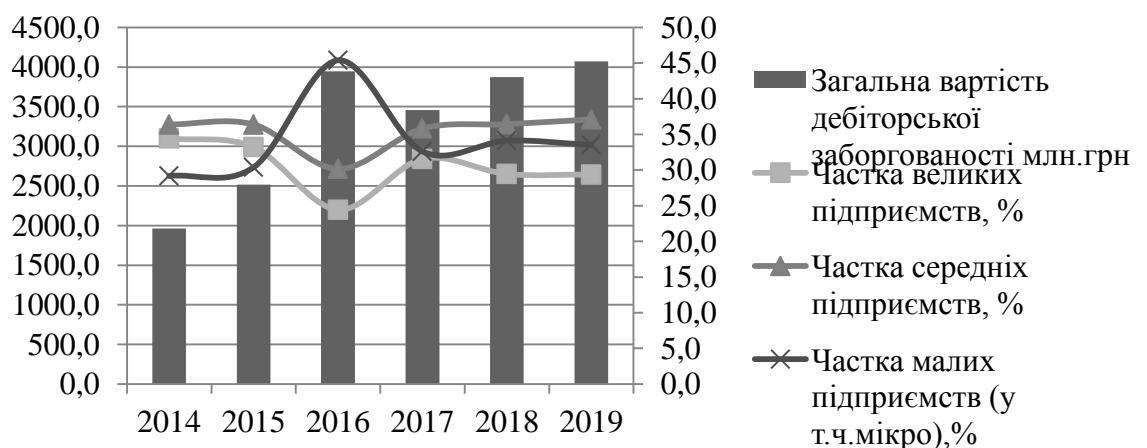

Рисунок 1.2 – Динаміка вартості ДЗ у розрізі вітчизняних підприємств за їх величиною, 2014-2019 роки

Джерело: розраховано автором на основі даних ДСС

Зазвичай підприємства вкладають гроші у продаж товару чи надання послуги. Після продажу товарів запаси зменшуються, і, в свою чергу, підприємствам потрібен актив, щоб збалансувати фінансову звітність. Або ці активи є грошовими коштами, або виступають ДЗ у разі продажу кредитів, і тому ДЗ відображається в активі на балансі [20].

Найбільш поширеною формою ДЗ є продаж, здійснений у кредит, за допомогою рахунку-фактури, клієнту. Клієнт згодом сплачує борг у межах погоджених умов кредитування, які можуть відрізнитися від клієнта до клієнта [25, с.168]. Деякі компанії пропонують знижки для стимулювання дострокової оплати або привілеї для клієнтів. Як правило, рахунок-фактура розраховується та видається замовнику, а сума рахунку-фактури записується як залишок боржника. Поки рахунок не виплачений, сума рахунку-фактури відображається на балансі організації як ДЗ. Якщо оплата платежу прострочена, за ним слідкує співробітник або команда з питань кредитного контролю, доки сума не буде відшкодована, або списана, якщо більше не підлягає відшкодуванню.

У багатьох організаціях є спеціальний менеджер або команда з питань кредитного контролю. Їх основна мета - забезпечити отримання готівки від замовника у межах кредитних умов організації, які мають форму заздалегідь визначеної кількості днів (наприклад, 30 днів з дати виставлення рахунку) [29, с.156].

Умови кредитування встановлюються з використанням офіційної оцінки платоспроможності клієнта на основі банківських довідок та інших чеків.

Інші види діяльності та обов'язки, які, належать сфері діяльності бухгалтерського відділу та відділу по контролю за ДЗ, включають [27, с.8]:

- запис грошових надходжень і платежів;
- встановлення подальших процедур, які зазвичай включають телефонні дзвінки, електронні листи та листи з різним рівнем ескалації;
- узгодження розрахунків з постачальникам за відвантажені товари чи надані послуги, щоб гарантувати, що всі платежі обліковуються та належ-

ним чином проводяться у системі бухгалтерського обліку. Це передбачає узгодження детальних сум непогашеної заборгованості клієнта до загальної суми ДЗ, зазначеної в оборотно-сальдовій відомості;

– підготовка щомісячної, щоквартальної чи річної управлінської інформації / звітів з деталізацією залишків та інших видів дебіторської діяльності.

Ефективною практикою є те, що член фінансової групи видає акти звірок клієнтам, які необхідно підтвердити залишок заборгованості. Це дозволяє виявляти та виправляти будь-які помилки або аномалії якомога раніше.

Бухгалтер або керівник кредитного контролю повинен періодично переглядати непогашену заборгованість (застарілі списки ДЗ), щоб визначити, чи залишки, які наближаються або перевищили дату їх стягнення, можуть бути повністю відшкодовані [31].

Якщо залишки не підлягають відшкодуванню, то ці суми потрібно буде списати як витрати на рахунок прибутку та збитків. Якщо своєчасно не переслідувати залишки, це може зменшити ймовірність відновлення, що призведе до завищеного показника прибутку та потенційних проблем з грошовими потоками. Менеджер кредитного контролю також повинен вступати в діалог із клієнтом, коли суми наближаються до простроченої дати, щоб встановити, чому заборгованість не виплачується. Це особливо важливо в кінці періоду, де зовнішні аудитори організації перевірятимуть точність та відшкодування залишків ДЗ.

На основі вищенаведеного було визначено ряд показників, які є необхідними для достовірного та точного ведення бухгалтерського обліку дебіторської заборгованості, а саме [19, 26]:

– встановлення кредитних умов для постачальників – керівництво організацією може встановити практику надання кредитної політики своїм покупцям. Цей кредит може бути продовжений протягом певного періоду часу, і будь-яке невиконання платежу, як правило, вимагає штрафу. Ця практи-

ка надання особливих кредитних умов вимагає від двох сторін юридичного підтвердження;

- формування рахунків для замовника – підприємства повинні формувати рахунки-фактури за здійснені продажі або надані послуги. Рахунок-фактура повинен містити деталі вартості товарів та послуг, що продаються споживачам. Таке формування рахунків-фактур забезпечує чіткий запис кредитної операції у бухгалтерському обліку. Крім того, копія рахунку-фактури надається замовнику для здійснення платежу згідно з узгодженими умовами;

- відстеження отриманих платежів та платежів, які мають бути отримані у майбутньому – бухгалтер повинен відслідковувати виплати, отримані або сплачені від клієнтів. Деталі способу оплати та дати отримання платежу повинні бути визначені в обліковому записі клієнта, це забезпечує правильність обліку суми кредиту;

- облік ДЗ (ОДЗ) – бухгалтер або особа, відповідальна за аналіз ДЗ, повинна зафіксувати всі строки, що підлягають отриманню. Своєчасний та оперативний облік ДЗ призводить до своєчасного отримання виплат від клієнтів.

Варто також зауважити те, що для ефективного управління помірним рівнем ДЗ на підприємстві точності у веденні її бухгалтерського обліку недостатньо, для цього також необхідно акумулювати зусилля для контролю над процесом управління такою заборгованістю. Серед основних процесів контролю було визначено такі [32]:

- розробка кредитного рейтингу – тобто платоспроможність клієнтів, перевіряється перед тим, як погодитись із будь-якими умовами про постачання товарів чи надання послуг;

- постійно контролювати будь-який ризик несплати або затримки отримання платежів;

- запобігати виникненню проблемної ДЗ протягом певного періоду.

Отже, облік та контроль ДЗ - це процес забезпечення того, щоб клієнти вчасно сплачували свої збори. Це допомагає бізнесу запобігти втраті власних

оборотних коштів у будь-який момент часу. Також це запобігає простроченню платежу або несплаті очікуваних сум клієнтів, формує фінансову та ліквідну ситуацію. Належне управління ДЗ сприяє прибутковості, зменшуючи ризик виникнення безнадійних боргів.

1.3 Організація та методика проведення аудиту дебіторської заборгованості

Для здійснення аудиту ДЗ дуже важливо виконувати належні аудиторські процедури, щоб отримати достатні аудиторські докази для прийняття відповідного висновку щодо ДЗ на підприємстві.

При аудиті дебіторської заборгованості ризик виникнення неточностей та викривлень в більшій мірі пов'язаний із існуванням їх залишків [55, с.340]. Це пов'язано з тим, що ДЗ клієнта, як правило, піддається ризику, пов'язаному з навмисними маніпуляціями з продажами з метою досягнення цільових продажів або фактичним шахрайством з метою викрадення продукції.

Основною метою роботи, яку виконує аудитор в рамках аудиторського завдання, є отримання розумного запевнення щодо того, чи є у фінансовій звітності підприємства суттєві викривлення, щоб аудитор міг висловити свою думку зокрема і про дебіторську заборгованість [59, с.40].

Щоб отримати розумне запевнення щодо фінансової звітності, що є високим, але не абсолютним рівнем впевненості, аудитору потрібно розробити та виконати аудиторські процедури, щоб отримати достатню кількість відповідних аудиторських доказів, для визначення обґрунтованих висновків. Так, МСА 500 «Аудиторські докази», пояснює, які обов'язки аудитора щодо отримання аудиторських доказів можуть підкріпити його думку [39].

Аудитори зазвичай виконують аудиторські процедури щодо ДЗ, перевіряючи такі аудиторські твердження, як достовірність, оцінка, повнота та контроль. Крім того, ДЗ зазвичай перевіряється разом з операціями з вируч-

кою від продажу, які акумулюються на рахунку підприємства. Характеристика аудиторських тверджень відображена у таблиці 1.2.

Таблиця 1.2 – Характеристика аудиторських тверджень аудиту ДЗ

Твердження	Характеристика
Достовірність	ДЗ, яка відображається у балансі на звітну дату, насправді існує
Оцінка	Сума ДЗ, зафіксована на рахунку клієнта, є математично правильною, а їх залишки відображають фактичну економічну вартість
Повнота	Усі операції з ДЗ, які мали бути зафіксовані, були зафіксовані
Контроль	Клієнт має право контролю над ДЗ, включеною до фінансової звітності

Джерело: складено автором на основі [39, 55, 59]

Вважаємо, що слід акцентувати увагу на твердженні про достовірність, яке перевіряє, чи насправді існує ДЗ на балансі підприємства. Подібно до інших статей активів, існування, як правило, є головним питанням аудиту ДЗ. Це пов'язано з тим, що ДЗ, є суттєвою сферою, і властивий їй ризик, як правило, пов'язаний з шахрайством. Відтак, для того, щоб перевірити та підтвердити наявність ДЗ до контрагентів надсилається акт взаєморозрахунків або лист з проханням підтвердити, чи дійсно вони заборгували таку суму компанії, яка перевіряється [61, с.152].

Під час аудиту ДЗ аудитор може досягти двох цілей при виконанні підтвердження ДЗ: по-перше, може перевірити наявність залишків замовника; по-друге, може забезпечити правильність цих залишків [34, с.60].

Твердження оцінки перевіряє, чи відображає ДЗ, зафіксована на рахунках клієнта, їх фактичну економічну вартість. Хоча підтвердження ДЗ під час аудиту ДЗ, згадане вище, може забезпечити існування та точність залишків клієнтів, воно не може надати доказів правильності оцінки ДЗ [34, с.101].

Для здійснення оцінки сум ДЗ необхідно провести тестування, яке може включати такі аспекти як перевірку сум безповоротної заборгованості як відсоток продажів із попереднім роком та середнім показником по галузі; узгодження детального переліку застарілої ДЗ; визначення обґрунтованості надбавки за сумнівні рахунки, тощо.

Ствердження повноти перевіряє, чи всі ДЗ були відображені у бухгалтерському обліку підприємства, а відсутність повноти зазвичай призводить до заниження сум залишків ДЗ за відповідний період [59, с.196].

Відтак, значна частина роботи, пов'язаної з виконанням аудиту, складається із отримання та оцінки аудиторських доказів, які в першу чергу походять від аудиторських процедур, проведених під час завдання, але які також можна отримати з інших джерел.

Аудиторські процедури, які використовуються для отримання аудиторських доказів, різноманітні і часто застосовуються в поєднанні. Вони можуть включати перевірку, спостереження, підтвердження, перерахунок, перевиконання та аналітичні процедури, крім запиту, оскільки останні, як правило, не надають достатньо аудиторських доказів самостійно. У ході дослідження було виокремлено ряд унікальних процедур аудиту для перевірки дебіторської заборгованості, окремі з них знайшли своє відображення у рисунку 1.3.

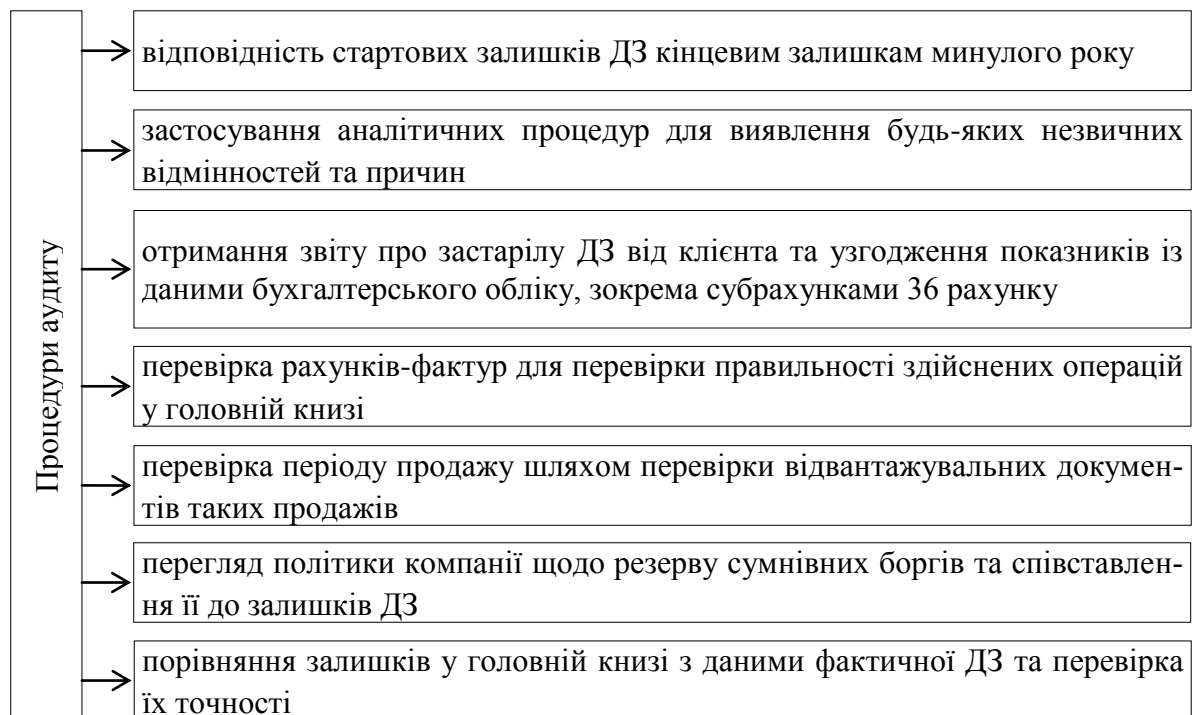

Рисунок 1.3 – Основні процедури аудиту ДЗ підприємства

Джерело: складено автором на основі [59]

Відтак, як тільки буде визначено, ті аспекти які не досить точно відображають фінансовий стан підприємства внаслідок помилок чи шахрайства,

тоді буде відносно легко розробити відповідні аудиторські процедури для вирішення ризиків. Тобто, процедури аудиту повинні бути розроблені з урахуванням аудиторських ризиків, у той час коли кожна аудиторська процедура повинна допомогти у задоволенні одного або кількох аудиторських ризиків, частково або повністю.

Для репрезентативності вищенаведеної інформації пропонуємо визначити ряд можливих аудиторських ризиків ДЗ, основні з них відображені на рисунку 1.4.

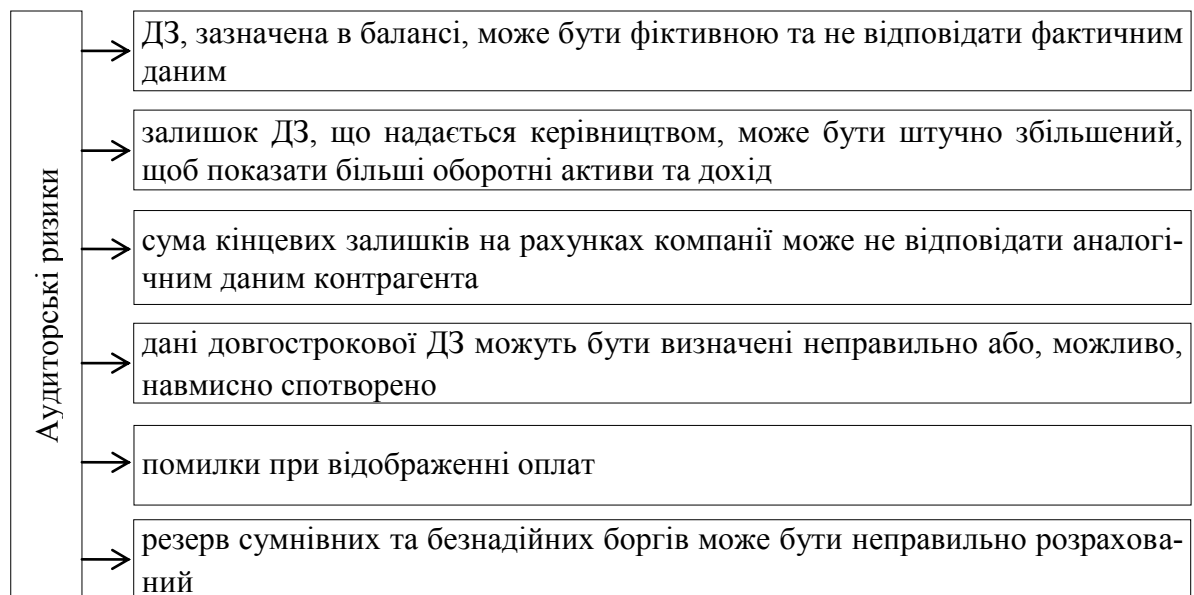

Рисунок 1.4 – Основні аудиторські ризики ДЗ

Джерело: складено автором на основі [55]

Звичайно, перелік таких ризиків є більш розширеним у ході реальної аудиторської перевірки та враховує особливості галузь підприємства, що перевіряється, проте незалежно від виду господарської діяльності аудиторські документи, що стосуються ДЗ є загально визначеними. Нижче наведено перелік документів, які зазвичай є стандартними в процесі аудиту ДЗ [56]:

- місячна, щоквартальна, річні звітність;
- Головна книга;
- банківські виписки;
- реєстри первинного та аналітичного обліку;

- договори з контрагентами про постання товарів та/або надання послуг;
- акти взаєморозрахунків з контрагентами, тощо.

Отже, проведений теоретичний аналіз особливостей проведення аудиту ДЗ показав, що існують певні особливості при здійсненні перевірок точності та достовірності бухгалтерських даних відображених у фінансових звітах компанії. Керівництву організації необхідно приділяти достатньо уваги для контролю над допустимим рівнем дебіторської заборгованості за певний період з метою уникнення можливості банкрутства, а проведення регулярного аудиту дебіторської заборгованості допоможе мінімізувати їх та буде сприяти підвищенню ефективності управління сумнівними боргами та довгостроковою ДЗ.

РОЗДІЛ 2. ОСОБЛИВОСТІ ОБЛІКУ ТА АУДИТУ ДЕБІТОРСЬКОЇ ЗАБОРГОВАНОСТІ НА ТОВ «КОРАЛ І К»

2.1 Аналіз фінансово - господарської діяльності ТОВ «Корал і К»

На сьогоднішній день, готельний бізнес у світовій економіці розглядається як дуже специфічний вид підприємницької діяльності, який є основою для зростання національного туризму, формуючи певний бренд країни в очах міжнародного співтовариства, несучи величезний потенціал для стійкого доходу до державного бюджету та сприяння розширенню зовнішньоекономічної діяльності держави через систему інтеграційних зв'язків та специфіку побудови систем управління готелями. Водночас проблема управління якістю в готельному бізнесі була актуальною на всіх етапах функціонування економіки, але особливого значення набуває під час переходу постсоціалістичної індустріальної економіки до сталого розвитку.

В даний час підвищення рівня якості продукції (послуг) готельного бізнесу є ключовим стратегічним завданням будь-якої організації, компанії та фірми. Основною причиною має бути посилення конкуренції на внутрішньому та світовому ринках, що веде до необхідності все більш активного застосування та розробки систем управління якістю, заснованих на міжнародних стандартах.

Поняття якості обслуговування в готельному бізнесі нерозривно пов'язане з системою бухгалтерського обліку та аудиту ДЗ, що здійснюється під час створення, використання та споживання послуг з метою встановлення та підтримки необхідного рівня якості послуг.

Готельна індустрія за останні часи набула неабиякої популярності, і сьогодні у цій галузі діяльності, як ніколи, є великі можливості як для успіху, так і для невдач. Відтак, об'єктом дослідження було обрано готельно-ресторанний комплекс «Корал і К» (назву змінено), який протягом останніх двадцяти років функціонує на території Сумської області.

За цей час ресторанний комплекс мав періоди економічної нестабільності, яка стала наслідком соціально-економічної кризи 2017 року, наслідки якої впливають на прибутковість комплексу досі.

Так, для аналізу фінансового стану ТОВ «Корал і К» у динаміці було досліджено його фінансову звітність у період з 2017 – 2020 рр (Додаток Б). Для початку було проаналізовано майнових стан товариства, його платоспроможність та ліквідність, результати розрахунків відображені у таблиця 2.1.

Таблиця 2.1 – Аналіз майнового стану, платоспроможності та ліквідності ТОВ «Корал і К» за 2017-2020 рр.

Показник	Нормативне значення	2017	2018	2019	2020
Коефіцієнт зносу ОЗ	Зменшення	-0,37	-0,37	-0,41	-0,49
Коефіцієнт грошової платоспроможності (абсолютної ліквідності)	Не повинен бути < 0,2-0,3	0,36	0,16	0,08	0,41
Коефіцієнт розрахункової платоспроможності	0,7-0,8	0,56	0,21	0,13	0,50
Коефіцієнт ліквідної платоспроможності	> 1,0	1,35	0,53	0,41	1,06
Коефіцієнт критичної ліквідності (швидкої ліквідності)	0,6-0,8	1,68	0,31	0,21	0,75
Загальний коефіцієнт ліквідності (коефіцієнт покриття)	2-2,5	1,35	0,53	0,41	1,08
Оборотний (робочий) капітал	>0 збільшення	318,9	-574,2	-964,6	76,5

Джерело: розраховано автором на основі звітності ТОВ «Корал і К»

Спочатку було досліджено коефіцієнт зносу ОЗ, оскільки у власності товариства знаходиться будівлі, транспортні засоби, обладнання високої продуктивності, предмети господарського та культурного призначення тощо. Відтак, розрахунок коефіцієнту показав, що даний показник не знаходиться в межах норми та не наближається до зменшення, скоріше навпаки з кожним роком зростає. Так у порівнянні з 2017 роком коефіцієнт зносу підвищився на 0,12, це є фактом того, що основні засоби є досить зношеними, а можлива їх заміна не передбачена. Хоча, необхідно зауважити про умовність даного показника, адже такий в повній мірі залежить від обраного методу нарахування

амортизації, для кожного виду ОЗ, що ставить під сумнів фактичну зношеність основних фондів з плановою.

Щодо коефіцієнту абсолютної ліквідності, то нормативного значення цього показника товариством було досягнуто лише у 2017 та 2020 році. Так, отримані результати підтверджують той факт, що ТОВ «Корал і К» на 36% та 41%, відповідно, може погасити у короткостроковій перспективі не враховуючи загальну вартість ДЗ.

Наступні досліджувані показники, такі як: коефіцієнт розрахункової та ліквідної платоспроможності, коефіцієнт критичної та загальної ліквідності, а також оборотний капітал свідчать, що 2018 та 2019 роки стали кризовими. Відтак, у ці роки спостерігається критичний рівень його платоспроможності, що унеможлиблює своєчасне погашення його поточних зобов'язань. Проте, вже 2020 рік знаменувався для ТОВ «Корал і К» збільшенням визначених показників, та продемонстрував підвищення його ліквідності, що стало результатом акумулювання зусиль управлінського персоналу на ребрендинг готельного-комплексу.

Загалом, майновий стан, платоспроможність та ліквідність ТОВ «Корал і К» є на задовільному рівні. Звичайно, як і в діяльності будь-якого підприємства, в аналізованого комплексу є економічні кризи, які вважаємо є наслідком зовнішніх та внутрішніх факторів, таких як: вітчизняна економічна криза, еміграція населення, обмеженістю кількості туристичних зон Сумського регіону, недоліки територіального розташування комплексу, тощо.

Наступним етапом дослідження фінансового стану ТОВ «Корал і К» став аналіз його фінансової стійкості у період 2017 – 2020 років. Так, результати розрахунків, які відображені у таблиця 2.2, демонструють, що показник фінансової автономії у 2017 та 2020 роках відповідає нормативному значенню та складає 0,58 та 0,63 відповідно. А отже, товариство не потребувало додаткового фінансування з зовнішніх джерел для забезпечення його фінансування. Хоча, у 2018 та 2019 власниками готельно-ресторанного комплексу були акумульовані власні кошти у вигляді поворотної фінансової допомоги

на забезпечення подальшої діяльності організації та сплати окремих податкових зобов'язань.

Таблиця 2.2 – Аналіз фінансової стійкості ТОВ «Корал і К» за 2017-2020 рр.

Показник	Нормативне значення	2017	2018	2019	2020
Коефіцієнт фінансової незалежності (автономії)	>0,5	0,58	0,41	0,36	0,63
Коефіцієнт фінансової стабільності	> 1,0	1,38	0,69	0,60	1,69
Коефіцієнт залежності підприємства від довгострокових зобов'язань	Зменшення	0	0,004	0,002	0,015
Коефіцієнт забезпеченості власними оборотними коштами	> 0,1	0,26	-0,88	-1,45	0,08
Коефіцієнт маневреності власного капіталу	> 0 збільшення	0,26	-0,68	-1,04	0,05

Джерело: розраховано автором на основі звітності ТОВ «Корал і К»

Коефіцієнт маневреності визначає ту частку капіталу, яка дає змогу їх вільно використовувати для фінансування окремих джерел витрат готельно-ресторанного комплексу, такий показник відповідає нормативному значенню у 2017 та 2020 роках та складає 0,26 та 0,05 пункти відповідно. Щодо коефіцієнту забезпеченості власними оборотними коштами, то у динаміці прослідковується нестабільність зазначеного показника, а його нормативне значення не відповідає вимогам та свідчить про той факт, що з кожним роком товариство є залежним від додаткового фінансування. Окремої уваги також потребує коефіцієнт левериджу ТОВ «Корал і К», який демонструє, що менша частина оборотних активів фінансується за рахунок капіталу товариства. Варто зауважити, що результати діяльності 2017- 2019 років відповідали нормативному значенню показника, проте результати діяльності 2020 року свідчать про підвищення фінансового ризику товариства та відповідає значенню 0,015.

Якщо узагальнюючи аналізувати фінансову стабільність ТОВ «Корал і К», то результати діяльності товариства у 2020 року значно вищі за аналогіч-

ний період 2017 року, такий показник збільшився на 0,31 пункти, щодо кризових 2018-2019 років, то як і зазначалося раніше, такий показник не відповідає нормативному значенню.

Оцінюючи ділову активність та рентабельність готельно-ресторанного комплексу (таблиця 2.3), варто зауважити, що коефіцієнт оборотності активів протягом 2017-2018 років зростає, а отже у 2018 році кожна грошова одиниця вкладень принесла на 0,2 грошові одиниці реалізованої продукції більше ніж за аналогічний період 2017 року. Щодо 2019 та 2020 років, то за минулий рік такий показник скоротився на 2,03 грошові одиниці, а отже ресурси товариства використовувалися не ефективно у порівнянні з 2019 роком.

Таблиця 2.3 – Аналіз ділової активності та рентабельності ТОВ «Корал і К» за 2017-2020 рр.

Показник	Нормативне значення	2017	2018	2019	2020
Коефіцієнт оборотності активів	Збільшення	3,34	3,54	3,34	1,31
Оборотність КЗ	Збільшення	11,65	10,30	7,33	3,43
Оборотність ДЗ	Збільшення	40,69	63,85	119,74	41,60
Період погашення ДЗ	Зменшення	9	6	3	9
Період погашення КЗ	Зменшення	31	35	49	105
Коефіцієнт оборотності запасів	Збільшення	20,94	26,12	25,62	10,51
Коефіцієнт оборотності ОЗ (фондо-віддача)	Збільшення	4,59	4,03	3,09	1,15
Коефіцієнт оборотності ВК	Збільшення	5,61	7,15	8,72	2,64
Рентабельність активів	> 0 збільшення	0,11	-0,12	0,11	0,15
Рентабельність ВК	> 0 збільшення	0,19	-0,23	0,28	0,29

Джерело: розраховано автором на основі звітності ТОВ «Корал і К»

Аналізуючи оборотність КЗ та період її погашення ТОВ «Корал і К», то дані показники не відповідають адекватно допустимим межах, відтак, за умовою ефективного функціонування товариства такі показники повинні скорочуватися, що підтверджує швидкість обертання вартісної величини кредиторської заборгованості, проте в нашому випадку такі показники у динаміці підвищуються. Такий стан речей свідчить, що товариство не в змозі погашати свої зобов'язання у гранично допустимі межах, а порід погашення

КЗ з кожним роком зростає. Так, у 2020 році такий показник підвищився на 74 дні, що підтверджує факт відтермінування погашення заборгованостей та отримані товари, роботи та послуги.

Щодо оборотності ДЗ та її періоду погашення, то ситуація була стабільною у період із 2017 до 2019 року. Так, період погашення дебіторської заборгованості за три аналізовані роки скоротився на 6 днів, проте у 2020 році підвищився на аналогічний термін. Результатом такого підвищення, вважаємо, несумлінність сплати своїх зобов'язань користувачами готельних послуг та відсутність аналізу та контролю за станом розрахунків дебіторів на ТОВ «Корал і К».

Такі показники ділової активності, як: коефіцієнт оборотності запасів, ОЗ та ВК не є стабільними протягом досліджуваного періоду. Вважаємо, що результатом такої несприятливої динаміки є ряд зовнішніх та внутрішніх факторів, визначених нами раніше.

Щодо рентабельності ТОВ «Корал і К», то незважаючи на від'ємні показники 2018 року, готельно-ресторанним комплекс є рентабельним. Відтак, у 2020 році на одну гривню активів припадає 0,15 грн прибутку, що на 0,04 грн більше ніж за аналогічний період 2017 року. Рентабельність власного капіталу демонструє ефективність його використання, а проведені розрахунки підтверджують її, адже станом на 2020 рік норма прибутку підвищилася на 0,10 грн у порівнянні з 2017 роком, що є фактом сприятливого виконання управлінським персоналом підприємства максимізації цього показника.

Отже, проведений аналіз фінансово-господарської діяльності готельно-ресторанного комплексу свідчить, що кожен рік характеризується своїми особливостями та факторами. Які безпосередньо чи опосередковано вплинули на рівень прибутку, а відтак на загальний фінансовий стан Товариства. Загалом, підприємство є прибутковим, хоча і має певні прогалини у системі бухгалтерського обліку, адже спостерігається зниження періоду погашення КЗ, що впливає на скорочення рівня довіри контрагентів до ТОВ «Корал і К». Також у 2020 році підвищився період погашення ДЗ, що є наслідком неефек-

тивної роботи персоналу бухгалтерії, через відсутність механізму контролю за дебіторами, особливостями документообігу, системою ОДЗ тощо.

Управлінському персоналу ТОВ «Корал і К» необхідно врахувати результати проведених розрахунків, та акумулювати зусилля для скорочення прогалин системи управління, контролю, обліку, господарського забезпечення, адже готелі - це підприємства з власною продукцією, ринками, технологіями, методами організації численних процесів та систем управління, вивчення яких дозволяє виявити перспективи зростання загального впливу на суспільство та державу від їх функціонування.

Сьогоднішні гості очікують від готелю високих стандартів обслуговування. Це новий виклик керівникам готельних підприємств, основна увага яких до цього часу була зосереджена на оперативному управлінні виробництвом. Розробка нових підходів до розвитку та підтримки конкурентоспроможної готельної інфраструктури стає нагальною потребою, оскільки це головна відповідальність за створення ефективного бізнесу.

2.2 Організація обліку дебіторської заборгованості на ТОВ «Корал і К»

В умовах динамічного, складного та висококонкурентного ділового середовища, де функціонують готелі, задоволення споживачів має першочергове значення. Особливості, що проявляються в готельному господарстві, вимагають ринкової орієнтації, враховуючи нематеріальний характер такого продукту, трудомісткість та капіталомісткість, високу структуру постійних витрат та непостійний попит на швидкопсувні товари та послуги.

Для досягнення цього необхідно приймати ефективні управлінські рішення, які напряду залежать від належного функціонування системи бухгалтерського обліку та аудиту. Враховуючи той факт, що аналіз фінансового стану ТОВ «Корал і К» виявив ділянку обліку та моніторингу за ДЗ однією з проблемних, яка, вважаємо, безпосередньо впливає на підвищення періоду погашення КЗ підприємства. Відтак, підтверджується факт необхідності у

аналізі особливостей обліку зазначеної ділянки задля виявлення недоліків та визначення основних рекомендацій для скорочення кількості боржників у поточних та майбутніх періодах.

Перед початком аналізу системи ОДЗ, було досліджено організаційну структуру готельно-ресторанного, зокрема відділ бухгалтерської та планово-економічної служби (Додаток В, рис.В.1). Відтак, слід зауважити, що на ТОВ «Корал і К» функціонує два бухгалтери:

- головний бухгалтер – посадовою інструкцією якого визначено необхідність здійснення контролю та аналізу за господарською діяльністю товариства, формування управлінської місячної та річної звітності, нарахування та виплата ЗП, здійснення платежів, тощо;

- бухгалтер – який відповідальний за проведення інвентаризацій, реєстрацію договорів з контрагентами в програмі 1С.Підприємство, збір та обробку первинної документації, аналіз та коригування ДЗ та КЗ, тощо.

Окремої уваги також потребує посада фахівця планово-економічного відділу та фахівця відділу кадрів, які передбачені організаційною структурою товариства, проте фактично відсутні внаслідок скорочення штату, яке відбулося у березні 2020 року внаслідок введення карантинних обмежень спричинених інфекцією COVID – 19. В результаті зазначених зовнішніх факторів діяльність комплексу була частково призупинена, відтак, керівництвом було прийнято рішення про скорочення штату. Відтак, посадові обв'язки фахівців відділу кадрів та планово-економічного відділу були перекладені на бухгалтера.

Збір, обробка та контроль стану розрахунків з дебіторами здійснюється бухгалтером. Для ефективного функціонування такої ділянки обліку, товариством був затверджений графік документообігу ДЗ, який відображений у Додатку В (Рис. В.2).

Відповідно до такого рисунку, можна зробити висновок, що такий графік документообігу можна умовно розподілити на чотири етапи, де:

- перший полягає у зборі та обробці установчих документів дебіторів, формуванні та реєстрації договорів зі споживачами послуг ТОВ «Корал і К»,

- другий полягає у формуванні первинних документів, визначенні особливостей сплати (готівкова, безготівкова), належність знижок (для постійних клієнтів, для закордонних делегацій, для нових клієнтів, для масових заходів), окремих податкових обмежень (ставка податку на додану вартість 7% та 20%), визначенні строків погашення заборгованості тощо;

- третій етап полягає рознесенні оплат, які надійшли від споживачів товарів та послуг, у контролі за своєчасністю таких оплат, формуванні та підписі актів взаєморозрахунків з дебіторами, тощо;

- четвертий етап полягає у зборі та обробці первинних документів щодо ДЗ та архівуванні їх у реєстр, відповідно до вимог чинного законодавства щодо термінів зберігання первинної документації протягом трьох років.

Варто зауважити, що бухгалтери ТОВ «Корал і К» обробляють всю первинну документацію та бухгалтерську інформацію, як ми вже зазначали вище, за допомогою програмного забезпечення «1С.Підприємство 7.7»: формування рахунків, рахунків-фактур, актів надання послуг, податкових накладних, рознесення оплат, формування оборотно-сальдових відомостей по рахункам; а контроль за своєчасністю сплати дебіторами своїх зобов'язань здійснюється в MSExcel.

Робочим Планом рахунків ТОВ «Корал і К» передбачене використання окремих рахунків бухгалтерського обліку для відображення розрахунків з дебіторами. Так, на підприємстві функціонують такі синтетичні та аналітичні рахунки по 36 рахунку (Додаток Г):

По дебету перелічених рахунків у бухгалтерського обліку ТОВ «Корал і К» відображається збільшення ДЗ, тобто купівля контрагентом відповідних товарів чи послуг, а по кредиту таких рахунків відображається погашення сум ДЗ, яка виникла раніше.

Бухгалтерія ТОВ «Корал і К» складає такі бухгалтерські документи, як: Головна книга, Журнали ордери №11, №6 (по рахунку 36) та №8 (по рахунку 37) на основі яких формується зведена відомість №5, загальна картина по різних типах дебіторів відображається у оборотно-сальдовій відомості по відповідним рахункам за окремий період, на основі якої і формується Оборотно-сальдова відомість та Баланс ТОВ «Корал і К» відповідно.

Враховуючи те, що Робочим планом рахунків ТОВ «Корал і К» не передбачений розподіл дебіторів ні за строками погашення заборгованості, ні за видами дебіторів (отримувачі товарів, отримувачі послуг, розрахунки з бюджетом, тощо) постає питання щодо функціональної ефективності бухгалтерського обліку на підприємстві, яка безпосередньо впливає на підвищення періоду погашення ДЗ, яка була визначена нами раніше.

Отже, проведений аналіз особливостей ОДЗ на ТОВ «Корал і К» продемонстрував, функціонування бухгалтерської служби покладено на головного бухгалтера та бухгалтера, які паралельно виконують додаткові посадові обов'язки, які, вважаємо, можуть впливати на недостовірне відображення фактичних даних у обліку. Такий висновок було зроблено на основі відсутності регламентованого розрахунку резерву сумнівних боргів, використання застарілого програмного забезпечення, неадаптованого робочого плану рахунків враховуючи особливості контрагентів, тощо. Відтак, подальше виявлення проблем та розробка шляхів їх мінімізації, очікувано, позитивно вплинуть на скорочення періоду погашення ДЗ, та підвищать управління нею що в майбутньому скоротить вартість довгострокової ДЗ.

2.3 Особливості проведення аудиту дебіторської заборгованості на ТОВ «Корал і К»

Основною метою аудиту ДЗ (АДЗ) є встановлення правильності визначень, а також їх класифікація з позицій чинних норм бухгалтерського обліку та оподаткування. Це також висловлення думки щодо фактичного залишку

ДЗ, підвищеної відповідальності за дотримання розрахунків, платіжної дисципліни та покращення фінансового стану об'єкта аудиту. Так, у ході дослідження було виявлено, що у 2020 році керівництвом ТОВ «Корал і К» було ініційовано проведення незалежного аудиту результатів фінансової діяльності товариства. Аудит проводився аудиторською фірмою «Еккаунт», а основними завданнями аудиту у розрізі ДЗ були наступні:

- відповідність фактичних даних бухгалтерського обліку товариства з аналогічними даними покупців та замовників;
- визначення правильності синтетичного та аналітичного ОДЗ;
- перевірка законності використання надбавок для сумнівних рахунків.

Також варто визнати той факт, що будь-яка робота, для її якісного та ефективного виконання, потребує чіткого плану, тому планування є основним етапом аудиту, відповідно до правил (стандартів) аудиту. Так, процес планування АДЗ ТОВ «Корал і К» включав три етапи:

- 1) етап підготовки, що складався з вивчення бізнесу клієнта, його систем бухгалтерського обліку та внутрішнього контролю, оцінки суттєвості та аудиторського ризику, складання листа про згоду та укладення договору на аудит;
- 2) розробка загального плану аудиту;
- 3) підготовка програми аудиту.

Джерелами інформації для перевірки стали: облікова політика; первинні документи що підтверджують факт виникнення та обігу ДЗ; синтетичні облікові регістри ДЗ; аналітичні облікові регістри дебіторської заборгованості; бухгалтерський облік.

Висновки аудитора щодо кожного розділу програми аудиту, були задокументовані в робочих документах, які стали фактичним матеріалом аудиторського звіту (висновку), а також підставою для формування незалежного висновку аудитора щодо достовірності фінансової звітності ТОВ «Корал і К». Проте, варто зауважити, що такі документи були конфіденційними та у ході дослідження нами проаналізовані не були. Хоча, програма перевірки ДЗ, має

бути включена до загальної програми аудиту та може мати форму, представлену в Додатку Д.

Програма аудиту включає перевірку синтетичних та аналітичних рахунків ОДЗ, яка обліковується за операціями, пов'язаними з наявністю та рухом ОДЗ вітчизняних, закордонних контрагентів та робітників, а також розрахунки матеріальних збитків (крадіжок, псування тощо), заподіяних працівниками та/або контрагентами.

Перед початком перевірки незалежними аудиторами було з'ясовано, такі питання, як:

- чи відображаються несплачені залишки заборгованості правильно на відповідній статті балансу;
- які заходи було вжито вищим керівництвом для своєчасного стягнення боргів;
- чи правильно та законно заповнені первинні підтверджуючі документи;
- чи виплачувались підзвітним особам суми грошових коштів розмір яких перевищує максимально допустимий, або особам, які раніше не звітували про отримані суми;
- чи своєчасно фіксуються витрати з каси товариства;
- чи відображаються обґрунтовано понесені витрати у попередніх звітах та чи є відмітка керівника підприємства;
- відсутність зареєстрованих авансових платежів для вже звільнених працівників.

У ході опитування бухгалтера ТОВ «Корал і К» також були визначено, що при проведенні аудиту операцій з ОДЗ аудиторською фірмою використовувалися такі методи і прийоми, як: інвентаризація; перевірка відповідності правил обліку певних господарських операцій; усне опитування; перевірка документів; спостереження; аналітичні процедури.

Також працівниками товариства були зазначено, що у ході перевірки аудитор здійснював внутрішній контроль платіжних операцій, для цього проводився перевірочний тест, який відображений у таблиці 2.4.

Таблиця 2.4 – Аудиторські тести для перевірки достовірності розрахунків з дебіторами ТОВ «Корал і К»

Питання	Так	Ні
Чи існує якась письмово затверджені домовленості між компанією та покупцями / замовниками послуг щодо періоду сплати дубейтосрської заборгованості	+	
Здійснюються перевірки з клієнтами:		
- щоквартально	+	
- наприкінці року	+	
Чи перевіряються умови резерву сумнівних боргів?		-
Чи існують підтверджуючі документи ДЗ контрагентів (підписані акти взаєморозрахунків)		
Чи існує аналітичний облік для кожного виду платежу?		-
Чи перевіряються записи про розрахункові операції в бухгалтерському реєстрі головним бухгалтером?		-
Чи передбачаються штрафи за невиконання покупцями їхніх договірних зобов'язань?		-
Чи існують факти виникнення та ОДЗ, не підтверджені первинними документами?	+	

Джерело: сформовано автором на основі документів ТОВ «Корал і К»

Відповідно до вищенаведеної таблиці видно, що результати проведеного тестування акумулюють інформацію щодо ОДЗ на ТОВ «Корал і К» та допомагають сформувати подальші процедури аудиту. важливо також відзначити вирішальну роль у АДЗ не лише незалежного аудитора, але й внутрішнього (посада якого передбачена організаційною структурою ТОВ «Корал і К», проте в сучасних реаліях така посада відсутня). Загалом координація між ними необхідна для забезпечення належного висвітлення аудиту та мінімізації випадків дублювання. Тут необхідно враховувати той факт, що сфера внутрішнього аудиту охоплює виробничі та фінансові питання, а сторонні аудиторі прагнуть отримати доказові матеріали щодо достовірності річної фінансової звітності. Взаємний доступ внутрішніх та зовнішніх аудиторів до програми аудиту дозволяє їм підвищити ефективність аудиторських процедур.

Внутрішні аудитори знайомі з методологією аудиту, що використовується сторонніми аудитором. Взаємодія зовнішніх та внутрішніх аудиторів зміцнює взаємну довіру, а в деяких випадках може зменшити вартість зовнішнього аудиту.

На підставі вищевикладеного стає очевидним, що головною метою аудиту є надання аудитору змоги висловити свою думку щодо фінансової звітності підприємства у розрізі ДЗ. Така думка забезпечує впевненість користувачів фінансової звітності в тому, що вони відображають справжнє та чесне уявлення про фінансовий стан та результати діяльності підприємства. Отже, проведений аналіз показав, що відсутність внутрішнього аудитора та неприбуткова діяльність готельно-ресторанного комплексу змусила управлінський персонал провести зовнішній аудит фінансової звітності, зокрема і стану розрахунків з дебіторами. Хоча аудиторська інформація є конфіденційною, проте раніше проведені дослідження свідчать, що на підприємстві існують ряд проблем пов'язаних з достовірністю відображення даних бухгалтерського обліку у реєстрах. Так, визначені аудиторські тести та процедури аудиту достовірності розрахунків з дебіторами варто адаптувати та імплементувати у щоденну роботу аудитора, який вважаємо має бути працевлаштованим у таку організацію з метою розробки та впровадження ефективних управлінських рішень.

РОЗДІЛ 3. НЕДОЛІКИ ТА ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКУ ТА АУДИТУ ДЕБІТОРСЬКОЇ ЗАБОРГОВАНОСТІ НА ПІДПРИЄМСТВІ

3.1 Визначення проблем та перспектив сучасної системи обліку дебіторської заборгованості на ТОВ «Корал і К»

Одним із ключових факторів фінансового стану компанії є ефективне управління ДЗ, оскільки воно може вплинути на загальні фінансові результати будь-якої компанії. Тому для ТОВ «Корал і К» були розроблені наступні рекомендації, як спосіб впровадження найкращих практик управління ДЗ у його практичну діяльність. Так, діяльність готельно-ресторанного комплексу потребує:

- функціонування вичерпної облікової політики щодо форм, змісту, оцінки, аналітики, визнання та документування дебіторської заборгованості за умов продажу як для вітчизняних так і для іноземних користувачів послуг;
- існування ретельної та об'єктивної оцінки платоспроможності контрагентів, адже повинна бути чітка різниця між клієнтом, який відповідає вимогам і готовий відповідати за кредитні зобов'язання, та клієнтом, який не дотримується своєчасних графіків платежів;
- відстеження та моніторингу рахунків з точки зору доходів, списання та загального внеску в прибуток для визначення дій, які слід вжити в майбутній перспективі.

Враховуючи той факт, що на ТОВ «Корал і К» облікова політика обмежується викладенням її на декількох сторінках та переліком основних видів діяльності готельно-ресторанного комплексу, а також строками корисного використання ОЗ та методами оцінки активів, то вважаємо за необхідне доопрацювати таку та передбачити всі необхідні елементи, які стосуються достовірного та точного ведення ОДЗ та складання відповідної звітності (рис.3.1.). Визначення таких елементів дасть змогу не лише керувати обліковими процесами на ТОВ «Корал і К», а також буде слугувати механізмом ме-

тодичних рекомендацій, щодо обліку та управління різними ДЗ на підприємстві.

Елемент	Рекомендація	Наслідки
Форма ведення обліку	Комп'ютеризована	Автоматизація обліку
Зміст та оформлення первинних документів	Перевірку платоспроможності контрагента (Державний реєстратор обтяжень рухомого майна, Єдиний реєстр боржників), судову історію (Єдиний державний реєстр судових рішень)	Мінімізація юридичних та фінансових ризиків
Визнання та оцінка ДЗ	Визнання: існує ймовірність отримати економічні вигоди у майбутньому; її сума може бути достовірно визначена. Оцінка: сума первісної вартості послуг за вирахуванням знижок (якщо такі передбачені для клієнта додатковою угодою)	Точності та достовірності визнання та оцінки ДЗ в бухгалтерському обліку
Класифікація і аналітика ДЗ	1. визначення видів ДЗ враховуючи особливості діяльності ТОВ «Корал і К» 2. враховуючи види заборгованості розробка Робочого плану рахунків	Надання кількісної інформації у розрізі дебіторів (проживання, харчування, тощо)
Визнання сумнівної ДЗ	- Прострочення термінів оплати (визначених договором); - Визнання контрагента банкрутом (копія судового рішення)	Уникнення суперечливих питань щодо відображення заборгованості
Резерв сумнівних боргів	- визначення резерву за допомогою застосування коефіцієнта сумнівності; - лише для поточної ДЗ (до 12 місяців); - заборгованість виникла внаслідок звичайної діяльності	Дотримання норм чинного законодавства
Організація контролю	- Щомісячно (обліковим персоналом) - Щорічно (ревізійна комісія) - Один раз на 2 роки – на вимогу керівництва (аудиторська компанія)	Систематичне спостереження за точністю та достовірністю відображення даних в обліку

Рисунок 3.1. – Елементи облікової політики, які необхідні для впровадження на ТОВ «Корал і К»

Джерело: авторська розробка

Правильне управління грошовими потоками є вирішальним у кожній організації, і одним з найкращих способів забезпечити ефективний рух грошових коштів є впровадження плавного та ефективного процесу обробки ДЗ.

Першим кроком є впровадження щотижневої та щомісячної звітності про ДЗ. Звітність про застарілу ДЗ повинна надаватися керівнику ТОВ «Корал і К» та включати, коли і скільки клієнту виставлялося рахунків та їх вартість, суми та терміни сплачених заборгованостей, умови договору. Враховуючи це, нами було розроблено приклад щомісячного звіту по дебіторам ТОВ «Корал і К» складання якого надасть управлінському персоналу точну інформацію про суми заборгованостей, основних боржників та строки погашення її, які визначені договором.

Таблиця 3.1 – Приклад щомісячного звіту вартості ДЗ на ТОВ «Корал і К»

	Строки погашення	Дата надання послуг	Сума послуг	Гранична дата оплати	Фактична дата оплати	Сума оплати	Вид послуги
ТОВ «КИ-яВІА»	30 днів	05.02.21	3650,0	05.03.21	17.02.21	3650,0	ДЕ-ЛЮКС
		18.02.21	1520,0	18.03.21			Стандарт
БОРГ на 31.03.2021			1520,0				
ТОВ «Ріа»	10 днів	13.02.21	10526,0	23.02.21			ЛЮКС
БОРГ на 31.03.2021			10526,0				

Джерело: авторська розробка

Відповідно до таблиці видно, що як така вона буде слугувати інструментом акумулювання заборгованості за відповідний період методом наростаючого підсумку. Тобто, ті контрагенти, які не погасили свою заборгованість у гранично допустимі строки будуть відображені у наступному періоді; також вважаємо за необхідне вказувати вид послуг, за які контрагенти мають борг. Це в подальшому дасть змогу сформувавши для управлінського персона-

лу ті види послуг, які є найбільш уразливими для підприємства щодо їх оплати, з метою розробки у договорах окремих положень, які, наприклад, можуть стосуватися накладання штрафних санкцій за несвоєчасну сплату.

Ще один спосіб запобігти проблемам з ДЗ полягає у аналізі платоспроможності суб'єкта господарювання з яким планується ведення бізнесу. Відтак, можна встановити кредитний ліміт для кожного клієнта і дотримуватися цієї суми. А у тому випадку, якщо клієнт використав кредитний ліміт, то до моменту погашення заборгованості послуги такому суб'єкту господарювання надаватися не будуть. Вважаємо, що це також необхідно зазначити у договорі, з метою уникнення чи спростування судової тяганини.

Управління ДЗ є ключовою складовою управління оборотним капіталом будь-якої компанії. Після того, як ТОВ «Корал і К» надає послуги своїм клієнтам, управлінський персонал має знати про всі можливі ризики. Грошовий потік має вирішальне значення для ведення бізнесу, отже, його можна назвати рушієм, що керує бізнесом, але ті рахунки, які функціонують на сьогодні в ТОВ «Корал і К» скоріше формують загальну економічну картину, а отже такі рахунки не повній мірі висвітлюють інформацію та гальмують управлінський процес. Тому, вкрай важливо, щоб дані бухгалтерського обліку про дебіторську заборгованість надавали максимально точну та повну інформацію керівництво про загальну суму боргу у розрізі видів заборгованості, для ефективного управління та розробки шляхів мінімізації ризику виникнення безнадійних боргів у майбутній перспективі.

Враховуючи цей факт, нами були розроблені рекомендації щодо удосконалення Робочого плану рахунків ТОВ «Корал і К» (додаток Е).

Впровадження запропонованого Робочого плану рахунків у практичну діяльність готельно-ресторанного комплексу дасть змогу аналізувати ДЗ у розрізі її видів. Так, відомо, що ТОВ «Корал і К» надає послуги: проживання; харчування; оренди конференц залів та інших приміщень; послуги SPA; стягнення плати за спеціалізовану фото та відео зйомку, тощо. Відтак, розроблений план рахунків враховує не лише види ДЗ, але й замовників таких послуг.

Відомо, що значна частка доходу організації формується за рахунок іноземних делегацій, такий аналіз дасть змогу акумулювати фінансову інформацію щодо найбільш прибуткових видів послуг, щоб в подальшому на затребувані послуги піднімати ціни чи скорочувати їх в залежності від сезону чи замовника.

Іншим аспектом, яке потребує негайного вирішення є автоматизація ОДЗ. Так, введення у практичну діяльність підприємства автоматизованої системи обліку, адже на сьогоднішній день, на підприємстві функціонує лише програмне забезпечення «1С. Підприємство» не оновленої версії, основним недоліком якої є неможливість коригування суми ПДВ з 20% на 7% для готельно-ресторанного бізнесу, основним КВЕДом якої є «55.10 Готелі та схожі місця проживання». Тому важливо забезпечити ТОВ «Корал і К» новітньою програмою для:

- уникнення колізій з контрагентами щодо ставки ПДВ, яка відображається у їх рахунку та відповідно впливає на вартість послуг;
- зменшення вартості звичайних робочих процесів, автоматизуючи трудомісткі завдання, такі як оновлення даних про постачальників, фіксація змін щодо надання знижок, тощо;
- формування та зберігання даних в будь-якій формі - текстові, графічні, електронні листи, скани, факси - та управління ними, для узгодження точності та достовірності відображених облікових записів в бухгалтерському обліку;
- автоматизації ручних процесів та цифровому збору документів, що сприятиме збереженню інформації організації у впорядкованій, доступній для пошуку та в режимі реального часу формі;
- зменшення ДЗ у кількісному вираженні, як результат існування ефективної системи контролю за платоспроможністю контрагента.

Отже, впровадження запропонованих рекомендацій у практичну діяльність готельно-ресторанного комплексу дасть змогу ефективно управляти не лише поточною ДЗ, але й довгостроковою. А також розробляти такі управ-

лінські заходи, які б максимально скоротили суми заборгованостей та сприяли нагромадженню доходу ТОВ «Корал і К».

3.2 Шляхи удосконалення аудиту дебіторської заборгованості на ТОВ «Корал і К»

Загальноприйнятий є той факт, що доходи забезпечують життєдіяльності будь-якої організації. Без надходження грошових коштів суб'єкт господарювання може припинити своє існування. Отже, важливо, щоб кожен бізнес акумулював певний вид доходу. Разом із доходами аудиторам потрібно доводити ДЗ. Адже, деякі компанії маніпулюють своїми прибутками, завищуючи дебіторську заборгованість на кінець періоду. Коли ДЗ збільшується, доходи зростають. Отже, компанія може збільшити свій чистий прибуток, реєструючи неіснуючу ДЗ.

АДЗ на ТОВ «Корал і К» вимагає послідовних зусиль на всіх рівнях. Керівництво повинно бути пильним з управлінськими та бухгалтерськими звітами, а бухгалтерський персонал повинен щодня вести бухгалтерський облік. Ця увага спрямована на широкий спектр, від швидкого відстеження нагромаджень щоденної первинної документації (актів надання послуг, листів, договорів тощо) до діяльності пов'язаної з їх подальшим обліковим записом.

Згадані раніше проблеми самі по собі не є унікальними і існують на певному рівні в будь-якій організації. Однак вони посилюють необхідність сильної комунікації, щоб зменшити вплив або, принаймні, мінімізувати кумулятивний ефект.

На основі результатів проведеного дослідження нами були запропоновані наступні рекомендації, а саме:

- передбачити посаду внутрішнього аудитора не лише в організаційній структурі ТОВ «Корал і К», але й фактично;

– розробити пакет внутрішньої аудиторської звітності, який буде сформований та представлений керівництву раз на три квартали або на його вимогу.

Враховуючи той факт, що організаційною структурою ТОВ «Корал і К» передбачена посада аудитора, яка була скорочена внаслідок впливу зовнішньоекономічних факторів, пропонується працевлаштувати такого працівника, наприклад за сумісництвом, для збору обробки та подання для керівництва неупередженої інформації про стан ДЗ на підприємстві за звітний період.

Функціонування посади аудитора надасть змогу не лише акумулювати бухгалтерську та фінансову інформацію, проте і співпрацювати з керівництвом щодо пошуку ефективних рішень для мінімізації сум заборгованостей, надання сезонних знижок, розробку завчасних пропозицій у разі ймовірної кризи, тощо.

Іншим проблемний аспектом вважаємо те, що на ТОВ «Корал і К» не затверджено жодного внутрішнього документа, після представлення аудитором якого у керівництва формувалася б вичерпна інформація щодо дебіторів у розрізі:

- їх видів за строками порушення розрахункової дисципліни (додаток Ж);
- вжитих заходів щодо таких дебіторів (додаток К);
- аналізу стану заборгованості за часом її виникнення (додаток Л).

Розроблені нами внутрішні аудиторські документи будуть сприяти оперативному втручання у процес стягнення ДЗ з найбільших, у сумовому вираженні, контрагентів, а також виявляти та виправляти потенційні проблемні зони до ескалації проблеми.

Вирішення проблемних аспектів АДЗ на ТОВ «Корал і К» буде сприяти у майбутній перспективі скороченню термінів погашення ДЗ, що позитивно вплине на ситуацію з погашення КЗ підприємства.

ВИСНОВКИ

В сучасних умовах ведення бізнесу, що характеризуються економічною кризою, посиленням конкуренції та складними умовами ведення бізнесу, компанії повинні погодитися на деякі більш ризиковані форми бізнесу. З метою підтримання конкурентоспроможності підприємства погоджуються на певну форму відстрочки стягнення дебіторської заборгованості з клієнтів. Цю затримку потрібно регулювати, реєструвати, аналізувати та ретельно контролювати, і, перш за все, слід ретельно дослідити платоспроможність клієнтів. Чим довший строк стягнення дебіторської заборгованості, тим складнішим питанням стає її стягнення, що особливо видно під час загальної неліквідності в економіці та дедалі важчого виживання компаній на ринку.

У ході дослідження було визначено концептуальні підходи вітчизняних та закордонних вчених до трактування поняття дебіторської заборгованості та її видів; визначено особливості бухгалтерського обліку та контролю за дебіторською заборгованістю, які регламентуються чинними нормативно-правовими актами; та загальноприйняту методику проведення аудиту такої заборгованості. Аналіз теоретичної бази показав, що використання загально визначених вимог та рекомендацій у практичну підприємницьку діяльність щодо обліку, контролю та аудиту дебіторської заборгованості дасть змогу уникнути надмірного її накопичення та погашення власних зобов'язань у короткостроковій перспективі.

Наступним етапом дослідження став аналіз практичних особливостей ведення обліку, здійснення контролю та проведення аудиту на ТОВ «Корал і К», що дало змогу сформулювати ряд недоліків та переваг. Аналіз фінансового стану показав, що підприємство пережило фінансову кризу, а станом на сьогоднішній день підприємство нарощує клієнтів, що тим самим впливає на рівень акумульованого прибутку.

Враховуючи проведений аналіз, було визначено ряд пропозицій та шляхів удосконалення системи бухгалтерського обліку, контролю та аудиту

дебіторської заборгованості, впровадження яких у практичну діяльність ТОВ «Корал і К» дасть змогу підвищити рентабельність його послуг.

Зокрема, запропоновано пакет внутрішньої аудиторської звітності, який буде сформований та представлений керівництву раз на три квартали або на його вимогу. Визначено необхідність функціонування вичерпної облікової політики щодо форм, змісту, оцінки, аналітики, визнання та документування дебіторської заборгованості за умов продажу як для вітчизняних так і для іноземних користувачів послуг. Представлено об'єктивну оцінку платоспроможності контрагентів, адже повинна бути чітка різниця між клієнтом, який відповідає вимогам і готовий відповідати за кредитні зобов'язання, та клієнтом, який не дотримується своєчасних графіків платежів;

Отже, у кваліфікаційні роботі представлені проблеми та перспективи обліку дебіторської заборгованості, а також важливість аналізу та моніторингу дебіторської заборгованості як важливого елемента підприємницької діяльності.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бандурка О. М. Фінансова діяльність підприємств: навчальний посібник. Київ : Либідь, 1998. 312 с.
2. Береза С.Л. Проблеми визнання дебіторської заборгованості в обліку. *Вісник ЖДТУ*. 2003. №4(26).С.32-36
3. Білик М. Д. Фінансовий аналіз: навчальний посібник. Київ: КНЕУ, 2005. 592 с.
4. Бланк И. А. Финансовый менеджмент: учебный курс. Київ: Ника–Центр, Ольга, 2002. 528 с.
5. Бондарчук Л.В. Теоретико-методичні основи бухгалтерського обліку дебіторської заборгованості. *Науковий вісник Херсонського державного університету*.2016.№16.С.135-138
6. Брігхем Є. Основи фінансового менеджменту. Київ: Молодь, 1997. 1000 с.
7. Бутинець Ф. Ф. Організація бухгалтерського обліку: навчальний посібник. Житомир : Рута, 2002. 591 с.
8. Буфатіна І. Облік дебіторської заборгованості. *Все про бухгалтерський облік*. 2010. № 52. С. 41-45.
9. Бухгалтерський і фінансовий облік : підручник для студентів вищих навчальних закладів ред. Ф. Ф. Бутинець. Житомир: Рута, 2005. 756 с.
10. Волович О.Б. Аналітичне забезпечення управління заборгованістю підприємства. *Українська академія друкарства*.2013.№19. С.12-18.
11. Гладких Т.В. Фінансовий облік: Навчальний посібник. Київ: Центр навчальної літератури, 2007. 480 с.
12. Гнатенко Є.П. Нормативно-правові засади обліково-аналітичного забезпечення розрахунків з покупцями та замовниками. *Молодий вчений*. 2016. №10(37).С.351-353
13. Гнатенко Є.П. Сучасні методики аналізу дебіторської заборгованості. *Молодий вчений*.2016. №11(38).С.562-565.

14. Губачова О.М. Облік у зарубіжних країнах: підручник. Київ: Центр учбової літератури, 2008. 432 с.
15. Дмитрієва Ю.В. Пропозиції щодо створення резерву сумнівних боргів. Матеріали XI Міжнародної науково-практичної інтернетконференції «Забезпечення сталого розвитку аграрного сектору економіки: проблеми, пріоритети, перспективи» 29-30 жовтня 2020 р. : В 2 т. Том 1. Дніпро : Видавничо-поліграфічний центр «Гарант СВ», 2020. С. 49-50.
16. Економічний аналіз : навчальний посібник за ред. акад. НАНУ, проф. М. Г. Чумаченка. Київ: КНЕУ, 2003. 556 с.
17. Єрохін К. Формування і відображення резерву сумнівних боргів у бухгалтерському обліку. URL: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/DG090615.html (дата звернення 02.03.2021)
18. Жарнікова В.В. Облік розрахунків з покупцями: систематизація поглядів та перспективи досліджень. *Європейський науковий журнал економічних та фінансових інновацій*. 2018р. №2. С.48-63
19. Жолобчук Т. Як визначити сумнівний борг. *ДебетКредит*. 2009. № 28. С. 27-29.
20. Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» від 16.07.1999р. № 996-XIV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14#Text> (дата звернення 14.03.2021)
21. Закон України «Про захист прав споживачів» від 12.05.1991р. №1023-XII. URL: 91 <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1023-12#Text> (дата звернення 02.01.2021)
22. Зінченко О.В. Економічна сутність та класифікація дебіторської заборгованості для потреб облікової системи підприємства. *Бухгалтерський облік, аналіз та аудит*. 2018. №25. С.819-825
23. Зубрицька І. Резерв сумнівних боргів – як його показати у балансі. *Дебет-Кредит*. 2010. № 4. С. 22-27.

24. Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0893-99#Text> (дата звернення 12.05.2021)
25. Кірейцев Г. Г. Фінансовий менеджмент. Київ: ЦУЛ, 2002. 469 с.
26. Кобилецький В.Р. Онлайн-журнал «Financial Analysis online» URL: <https://www.finalon.com/slovnikekonomichnikh-pokaznikiv> (дата звернення 18.04.2021)
27. Костюченко В. Облік дебіторської заборгованості. *Бухгалтерський облік і аудит*. 2008. № 7. С. 2-9.
28. Кривоконь О.С. Аналіз дебіторської заборгованості в системі управління підприємством. *Інноваційна економіка: Всеукраїнський науково-виробничий журнал*. 2012. №3. С.164-166
29. Кручак Л.В. Методика аналізу дебіторської заборгованості в системі управління підприємством. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*. 2019. №5(29). С.161-165.
30. Кужельний М. В. Теорія бухгалтерського обліку : підручник. Київ : КНЕУ. 2001. 360 с.
31. Лисенко А.М. Методика проведення аналізу дебіторської заборгованості суб'єктів господарювання. *Наукові праці Кіровоградського національного технічного університету*. 2014. №26. С.184- 192.
32. Лігоненко Л. О. Управління дебіторською заборгованістю підприємства : навч. Посібник. Київ: Київ. 92 нац. торг.-екон. ун-т, 2005. 275 с.
33. Мазаракі А.А. Економіка торговельного підприємства. Підручник для вузів. Київ: «Хрещатик», 1999. 665 с.
34. Малькова Т. Н. Теория и практика международного бухгалтерского учета : учеб. Пособие. Санкт-Петербург. : Издательский дом «Бизнеспресса», 2001. 336 с.

35. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 1 «Подання фінансової звітності» URL: https://mof.gov.ua/storage/files/IAS-01_ukr19.pdf (дата звернення 01.03.2021)
36. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 32 «Фінансові інструменти: подання» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : https://mof.gov.ua/storage/files/IAS%2032_ukr_2018.pdf (дата звернення 21.04.2021)
37. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 39 «Фінансові інструменти: визнання та оцінка». URL: https://mof.gov.ua/storage/files/IAS-39_ukr_2016.pdf (дата звернення 18.04.2021)
38. Міжнародний стандарт фінансової звітності 7 «Фінансові інструменти: розкриття інформації». URL: https://mof.gov.ua/storage/files/IFRS%2007_ukr.pdf (дата звернення 13.04.2021)
39. Міжнародні стандарти контролю якості, аудиту, огляду, іншого надання впевненості та супутніх послуг. URL: <https://mof.gov.ua/uk/mizhnarodni-standartiauditu> (дата звернення 26.03.2021)
40. Мних Є.В. Економічний аналіз: підручник. Київ: Знання, 2011. 630с.
41. Москалюк Т.О. Облік та контроль дебіторської заборгованості: існуючі проблеми та шляхи їх вирішення. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка»*.2012р.№721.С.173- 178
42. Мулик Т.О. Аналітичне забезпечення заборгованості підприємства в умовах антикризового управління. *Економіка, фінанси, менеджмент: актуальні питання науки і практики*.2019.№1.С.146-160
43. Наказ Міністерства фінансів України «Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій» від 30.11.1999 р. № 291 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0893-99#Text> (дата звернення 17.03.2021)

44. Наказ Міністерства Фінансів України «Про затвердження Інструкції про службові відрядження в межах України та за кордон» від 17.03.2011р. №362. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0218-98#Text> (дата звернення 04.05.2021)

45. Наказ Міністерства фінансів України «Про затвердження форми Звіту про використання коштів, виданих на відрядження або під звіт, та Порядку його складання» від 28.09.2015р. №841.URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1248-15#Text> (дата звернення 26.03.2021)

46. Наказ Міністерства Фінансів України №237 від 08.10.1999 р. «Про затвердження Положення (стандарту) бухгалтерського обліку 10 «Дебіторська заборгованість URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0725-99#Text> (дата звернення 16.02.2021)

47. Наказ Міністерства Фінансів України №290 від 29.11.1999 р. «Про затвердження Положення (стандарту) бухгалтерського обліку 15 «Дохід». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0860-99#Text> (дата звернення 01.02.2021)

48. Наказ Міністерства Фінансів України №318 від 31.12.1999 р. «Про затвердження Положення (стандарту) бухгалтерського обліку 16 «Витрати». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0027-00#Text> (дата звернення 06.01.2021)

49. Наказ Міністерства Фінансів України №559 від 30.11.2001 р. «Про затвердження Положення (стандарту) бухгалтерського обліку 13 «Фінансові інструменти». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1050-01#Text> (дата звернення 11.03.2021)

50. Наказ Міністерства Фінансів України №73 від 07.02.2013 р. «Про затвердження Положення (стандарту) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13#Text> (дата звернення 10.04.2021)

51. Наказ Міністерства фінансів України від 02.09.2014р. № 879 «Про затвердження Положення про інвентаризацію активів та зобов'язань».

URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1365-14#Text> (дата звернення 13.04.2021)

52. Наказ Міністерства фінансів України від 24.05.1995р. № 88 «Про затвердження Положення про документальне забезпечення записів в бухгалтерському обліку». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0168-95#Text> (дата звернення 18.04.2021)

53. Некрасенко Л.А. Шляхи оптимізації дебіторської заборгованості підприємства. *Економічний простір*.2012.№12.С.27-34

54. Пасінович І.І. Актуальні проблеми аналізу і управління дебіторською заборгованістю підприємства. *Економіка. Управління. Інновації*.2013. №2(10) URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/eui_2013_2_65 (дата звернення 28.03.2021)

55. Пилипенко І. І. Аудит. Методика документування : навчальний посібник. Спілка аудиторів України, Аудиторська палата України. Київ: Держкомстат України, 2003. 457 с.

56. Підвисоцька Л.Я. Аналітичні інструменти в контролі дебіторської заборгованості для забезпечення безперервності діяльності. *Ефективна економіка*.2017.№11.С.155-161.

57. Податковий кодекс України: Закон України від 02.12.2010р. № 2755. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text> (дата звернення 08.02.2021)

58. Постанова Правління НБУ від 29.12.2017р. №148 «Про затвердження Положення про ведення касових операцій у національній 95 валюті України». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0148500-17#Text> (дата звернення 08.02.2021)

59. Савченко В. Я. Аудит : навч. посіб. Міністерство освіти і науки України, КНЕУ. Київ: КНЕУ, 2005. 322 с.

60. Стоун Д. Бухгалтерський учет и финансовый анализ. Москва: Сирин, 1998. 302 с.

61. Харакоз Л.В. Аналіз форм і методів управління дебіторською заборгованістю. *Вісник Дніпропетровського університету*.2008.№1.С.53-57
62. Цивільний кодекс України: Закон України від 16.01.2003р. №435-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text> (дата звернення 30.03.2021)
63. Чорненька О.Б. Основні аспекти обліково-аналітичного забезпечення управління заборгованістю підприємства. *Наукові записки*. 2016. №1(52). С.226-234.

ДОДАТКИ

Додаток А

SUMMARY

KryshTOP O.F. Accounting and audit of receivables of the enterprise - Qualification work of a bachelor, NNIBEM SSU, Sumy, 2021.

The theoretical and practical aspects of the organization of accounting and audit of receivables at the enterprise are investigated in the work. The main purpose of the qualification work is to develop practical recommendations for accounting and auditing of receivables in order to reliably assess the solvency of customers and increase the profitability of the organization as a whole. The main problems of accounting and auditing of such debts at a particular enterprise are identified, the solution of which will reduce the terms of repayment of receivables, which will positively affect the situation of repayment of accounts payable of the enterprise.

Key words: receivables, accounting, control, audit, debt, services.

АНОТАЦІЯ

Криштоп О.Ф. Облік та аудит дебіторської заборгованості підприємства - Кваліфікаційна робота бакалавра, ННІБЕМ СумДУ, Суми, 2021р.

У роботі досліджено теоретичні та практичні аспекти організації обліку та аудиту дебіторської заборгованості на підприємстві. Основна мета кваліфікаційної роботи полягає у розробці практичних рекомендацій бухгалтерського обліку та аудиту дебіторської заборгованості з метою достовірної оцінки платоспроможності замовників та підвищення прибутковості організації загалом. Визначено основні проблеми обліку та аудиту такої заборгованості на конкретному підприємстві, вирішення яких буде сприяти скороченню термінів погашення дебіторської заборгованості, що позитивно вплине на ситуацію з погашення кредиторської заборгованості підприємства.

Ключові слова: дебіторська заборгованість, бухгалтерський облік, контроль, аудит, заборгованість, послуги.

Додаток Б

Додаток 1

до Положення (стандарту) бухгалтерського обліку 25 "Фінансовий звіт суб'єкта малого підприємництва"

ФІНАНСОВИЙ ЗВІТ
суб'єкта малого підприємництва

Підприємство

Дата (рік, місяць, число)

КОДИ		
2018	1	1
		5910136300
		100
		56.10

Товариство з обмеженою відповідальністю «Корал і К»

за ЄДРПОУ

Територія СУМСЬКА

за КОАТУУ

Організаційно-правова форма господарювання

Підприємства

за КОПФГ

Вид економічної діяльності

Діяльність ресторанів, надання послуг мобільного харчування

за КОДУ

Середня кількість працівників, осіб

41

за КВЕД

Одиниця виміру: тис. грн з одним десятковим знаком

Адреса, телефон

1.

Баланс на 31122017 р.

Форма № 1-м

Код за ДКУД

1801006

Актив	Код рядка	На початок звітного року	На кінець звітного року
1	2	3	4
I. Необоротні активи			
Незавершені капітальні інвестиції	1005	0	
Основні засоби	1010	868.9	926.9
Первісна вартість	1011	1320.2	1459.4
знос	1012	(451.3)	(532.5)
Довгострокові біологічні активи	1020	0	
Довгострокові фінансові інвестиції	1030	0	
Інші необоротні активи	1090	0	
Усього за розділом I	1095	868.9	926.9
II. Оборотні активи			
Запаси	1100	315.2	294.5
у тому числі готова продукція	1103	140.6	102.9
Поточні біологічні активи	1110	0	
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	135	178.7
Дебіторська заборгованість за розрахунками з бюджетом	1135	.9	.6
у тому числі з податку на прибуток	1136	0	
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	122.8	356.5
Поточні фінансові інвестиції	1160	0	
Гроші та їх еквіваленти	1165	209	323.7
Витрати майбутніх періодів	1170	0	2.5
Інші оборотні активи	1190	14.3	67.2
Усього за розділом II	1195	797.2	1223.7
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200	0	
Баланс	1300	1666.1	2150.6

Пасив	Код рядка	На початок звітнього року	На кінець звітнього року
1	2	3	4
I. Власний капітал			
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	675	675
Додатковий капітал	1410	0	
Резервний капітал	1415	0	
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	355.5	570.8
Неоплачений капітал	1425	(0)	( )
Усього за розділом I	1495	1030.5	1245.8
II. Довгострокові зобов'язання, цільове фінансування та забезпечення			
III. Поточні зобов'язання			
Короткострокові кредити банків	1600	0	
Поточна кредиторська заборгованість за:			
довгостроковими зобов'язаннями	1610	0	
товари, роботи, послуги	1615	554.6	540.7
розрахунками з бюджетом	1620	26.4	104.3
у тому числі з податку на прибуток	1621	0	65.7
розрахунками зі страхування	1625	6.3	7.5
розрахунками з оплати праці	1630	24	60.3
Доходи майбутніх періодів	1665	0	
Інші поточні зобов'язання	1690	24.3	192
Усього за розділом III	1695	635.6	904.8
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття			
Баланс	1900	1666.1	2150.6

**Звіт про фінансові результати
за Рік 2017**

Стаття	Код рядка	За звітний період	1801007
			За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	6382.5	4862
Інші операційні доходи	2120	400.1	352.6
Інші доходи	2240		9.3
Разом доходи (2000 + 2120 + 2240)	2280	6782.6	5223.9
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	(904.8)	(894.9)
Інші операційні витрати	2180	(5561.2)	(4205)
Інші витрати	2270	( )	(0)
Разом витрати (2050 + 2180 + 2270)	2285	(6466)	(5099.9)
Фінансовий результат до оподаткування (2280 – 2285)	2290	316.6	124
Податок на прибуток	2300	(101.3)	(0)
Чистий прибуток (збиток) (2290 – 2300)	2350	215.3	124

Керівник

(підпис)

(ініціали, прізвище)

Головний бухгалтер

(підпис)

(ініціали, прізвище)

Додаток 1

до Положення (стандарту) бухгалтерського обліку 25 "Фінансовий звіт суб'єкта малого підприємництва"

ФІНАНСОВИЙ ЗВІТ
суб'єкта малого підприємництва

Підприємство	Дата (рік, місяць, число)	КОДИ		
		2018	1	1
Товариство з обмеженою відповідальністю «Корал і К»	за ЄДРПОУ	5910136300		
Територія <u>СУМСЬКА</u>	за КОАТУУ	100		
Організаційно-правова форма господарювання <u>Підприємства</u>	за КОПФГ	56.10		
Вид економічної діяльності <u>Діяльність ресторанів, надання послуг мобільного харчування</u>	за КОДУ			
Середня кількість працівників, осіб <u>41</u>	за КВЕД			
Одиниця виміру: <u>тис. грн з одним десятковим знаком</u>				
Адреса, телефон				

2.

Баланс на **31122018** р.

Форма № 1-м Код за ДКУД 1801006

Актив	Код рядка	На початок звітної року	На кінець звітної року
1	2	3	4
I. Необоротні активи			
Незавершені капітальні інвестиції	1005		
Основні засоби	1010	926.9	1427.1
Первісна вартість	1011	1459.4	2250.4
знос	1012	(532.5)	(823.3)
Довгострокові біологічні активи	1020		
Довгострокові фінансові інвестиції	1030		
Інші необоротні активи	1090		
Усього за розділом I	1095	926.9	1427.1
II. Оборотні активи			
Запаси	1100	294.5	278.7
у тому числі готова продукція	1103	102.9	123.4
Поточні біологічні активи	1110		
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	178.7	55.8
Дебіторська заборгованість за розрахунками з бюджетом	1135	.6	.2
у тому числі з податку на прибуток	1136		
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	356.5	89
Поточні фінансові інвестиції	1160		
Гроші та їх еквіваленти	1165	323.7	196.3
Витрати майбутніх періодів	1170	2.5	2.5
Інші оборотні активи	1190	67.2	30.7
Усього за розділом II	1195	1223.7	653.2
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200		
Баланс	1300	2150.6	2080.3

Пасив	Код рядка	На початок звітного року	На кінець звітного року
1	2	3	4
I. Власний капітал			
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	675	675
Додатковий капітал	1410		
Резервний капітал	1415		
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	570.8	174.7
Неоплачений капітал	1425	( )	( )
Усього за розділом I	1495	1245.8	849.7
II. Довгострокові зобов'язання, цільове фінансування та забезпечення			
III. Поточні зобов'язання			
Короткострокові кредити банків	1600		
Поточна кредиторська заборгованість за:			
довгостроковими зобов'язаннями	1610		
товари, роботи, послуги	1615	540.7	912.4
розрахунками з бюджетом	1620	104.3	120
у тому числі з податку на прибуток	1621	65.7	11
розрахунками зі страхування	1625	7.5	3.3
розрахунками з оплати праці	1630	60.3	63.7
Доходи майбутніх періодів	1665		
Інші поточні зобов'язання	1690	192	128
Усього за розділом III	1695	904.8	1227.4
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття			
Баланс	1900	2150.6	2080.3

**Звіт про фінансові результати
за Рік 2018**

Стаття	Код рядка	Форма № 2-м Код за ДКУД 1801007	
		За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	7486.7	6382.5
Інші операційні доходи	2120	385.1	400.1
Інші доходи	2240		
Разом доходи (2000 + 2120 + 2240)	2280	7871.8	6782.6
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	(887.8)	(904.8)
Інші операційні витрати	2180	(7224.2)	(5561.2)
Інші витрати	2270	( )	( )
Разом витрати (2050 + 2180 + 2270)	2285	(8112)	(6466)
Фінансовий результат до оподаткування (2280 – 2285)	2290	-240.2	316.6
Податок на прибуток	2300	(10.9)	(101.3)
Чистий прибуток (збиток) (2290 – 2300)	2350	-251.1	215.3

Керівник

(підпис)

(ініціали, прізвище)

Головний бухгалтер

(підпис)

(ініціали, прізвище)

Додаток 1

до Положення (стандарту) бухгалтерського обліку 25 "Фінансовий звіт суб'єкта малого підприємництва"

ФІНАНСОВИЙ ЗВІТ
суб'єкта малого підприємництва

Підприємство	Дата (рік, місяць, число)	КОДИ		
		2018	1	1
Товариство з обмеженою відповідальністю «Корал і К»	за ЄДРПОУ	5910136300		
Територія <u>СУМСЬКА</u>	за КОАТУУ	100		
Організаційно-правова форма господарювання <u>Підприємства</u>	за КОПФГ	56.10		
Вид економічної діяльності <u>Діяльність ресторанів, надання послуг мобільного харчування</u>	за КОДУ			
Середня кількість працівників, осіб <u>41</u>	за КВЕД			
Одиниця виміру: <u>тис. грн з одним десятковим знаком</u>				
Адреса, телефон				

3.

Баланс на 31122019 р.

Форма № 1-м Код за ДКУД 1801006

Актив	Код рядка	На початок звітного року	На кінець звітного року
1	2	3	4
I. Необоротні активи			
Незавершені капітальні інвестиції	1005	0	0
Основні засоби	1010		
Первісна вартість	1011	( )	( )
знос	1012	0	256.7
Довгострокові біологічні активи	1020	1427.1	1640
Довгострокові фінансові інвестиції	1030	2250.4	2780.5
Інші необоротні активи	1090	(823.3)	(1140.5)
Усього за розділом I	1095	0	
II. Оборотні активи		0	
Запаси	1100	0	
у тому числі готова продукція	1103	1427.1	1896.7
Поточні біологічні активи	1110		
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	278.7	327.5
Дебіторська заборгованість за розрахунками з бюджетом	1135	123.4	149.4
у тому числі з податку на прибуток	1136	0	
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	55.8	73.9
Поточні фінансові інвестиції	1160	0.2	
Гроші та їх еквіваленти	1165	0	
Витрати майбутніх періодів	1170	89	128.4
Інші оборотні активи	1190	0	
Усього за розділом II	1195	196.3	131.9
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200	2.5	2.5
Баланс	1300	30.7	3.6

Пасив	Код рядка	На початок звітного року	На кінець звітного року
1	2	3	4
I. Власний капітал			
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	675	675
Додатковий капітал	1410	0	
Резервний капітал	1415	0	
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	174.7	255.5
Неоплачений капітал	1425	(0)	( )
Усього за розділом I	1495	849.7	930.5
II. Довгострокові зобов'язання, цільове фінансування та забезпечення			
III. Поточні зобов'язання			
Короткострокові кредити банків	1600	0	
Поточна кредиторська заборгованість за:		0	
довгостроковими зобов'язаннями	1610	912.4	1207.4
товари, роботи, послуги	1615	120	193.5
розрахунками з бюджетом	1620	11	56.1
у тому числі з податку на прибуток	1621	3.3	5.8
розрахунками зі страхування	1625	63.7	98.8
розрахунками з оплати праці	1630	0	92.4
Доходи майбутніх періодів	1665	128	34.5
Інші поточні зобов'язання	1690	1227.4	1632.4
Усього за розділом III	1695	0	
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	1700	2080.3	2564.5
Баланс	1900	3	4

**Звіт про фінансові результати
за Рік 2019**

Стаття	Код рядка	За звітний період	1801007
			За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	7764.9	7486.7
Інші операційні доходи	2120	336.7	385.1
Інші доходи	2240	40.6	0
Разом доходи (2000 + 2120 + 2240)	2280	8142.2	7871.8
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	(819)	(887.8)
Інші операційні витрати	2180	(7011.6)	(7224.2)
Інші витрати	2270	( )	(0)
Разом витрати (2050 + 2180 + 2270)	2285	(7830.6)	(8112)
Фінансовий результат до оподаткування (2280 – 2285)	2290	311.6	-240.2
Податок на прибуток	2300	(56.1)	(10.9)
Чистий прибуток (збиток) (2290 – 2300)	2350	255.5	-251.1

Керівник

(підпис)

(ініціали, прізвище)

Головний бухгалтер

(підпис)

(ініціали, прізвище)

Додаток 1

до Положення (стандарту) бухгалтерського обліку 25 "Фінансовий звіт суб'єкта малого підприємництва"

ФІНАНСОВИЙ ЗВІТ
суб'єкта малого підприємництва

Підприємство	Дата (рік, місяць, число)	КОДИ		
		2018	1	1
Товариство з обмеженою відповідальністю «Корал і К»	за ЄДРПОУ	5910136300		
Територія <u>СУМСЬКА</u>	за КОАТУУ	100		
Організаційно-правова форма господарювання <u>Підприємства</u>	за КОПФГ	56.10		
Вид економічної діяльності <u>Діяльність ресторанів, надання послуг мобільного харчування</u>	за КОДУ			
Середня кількість працівників, осіб <u>41</u>	за КВЕД			
Одиниця виміру: <u>тис. грн з одним десятковим знаком</u>				
Адреса, телефон				

4.

Баланс на 31122020 р.

Форма № 1-м Код за ДКУД 1801006

Актив	Код рядка	На початок звітного року	На кінець звітного року
1	2	3	4
I. Необоротні активи			
Незавершені капітальні інвестиції	1005	0	0
Основні засоби	1010		
Первісна вартість	1011	( )	( )
знос	1012	256.7	
Довгострокові біологічні активи	1020	1640	1545.1
Довгострокові фінансові інвестиції	1030	2780.5	3011.4
Інші необоротні активи	1090	(1140.5)	(1466.3)
Усього за розділом I	1095	1896.7	1545.1
II. Оборотні активи			
Запаси	1100	327.6	308.4
у тому числі готова продукція	1103	149.4	109.3
Поточні біологічні активи	1110		
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	73.9	86.7
Дебіторська заборгованість за розрахунками з бюджетом	1135		0.5
у тому числі з податку на прибуток	1136		
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	127.9	223.5
Поточні фінансові інвестиції	1160		
Гроші та їх еквіваленти	1165	131.9	375.3
Витрати майбутніх періодів	1170	2.5	2.5
Інші оборотні активи	1190	3.6	1.2
Усього за розділом II	1195	667.4	998.1
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200		
Баланс	1300	2564.1	2543.2

Пасив	Код рядка	На початок звітного року	На кінець звітного року
1	2	3	4
I. Власний капітал			
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	675	1350
Додатковий капітал	1410		
Резервний капітал	1415		
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	255.5	624.9
Неоплачений капітал	1425	( )	(377)
Усього за розділом I	1495	930.5	1597.9
II. Довгострокові зобов'язання, цільове фінансування та забезпечення			
III. Поточні зобов'язання			
Короткострокові кредити банків	1600		
Поточна кредиторська заборгованість за:			
довгостроковими зобов'язаннями	1610		
товари, роботи, послуги	1615	1207.4	738.4
розрахунками з бюджетом	1620	193.5	52.3
у тому числі з податку на прибуток	1621	56.1	
розрахунками зі страхування	1625	5.8	1.7
розрахунками з оплати праці	1630	98.8	3.6
Доходи майбутніх періодів	1665	92.4	92.4
Інші поточні зобов'язання	1690	34.1	33.2
Усього за розділом III	1695	1632	921.6
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття			
Баланс	1900	2564.1	2543.2

**Звіт про фінансові результати
за Рік 2020**

Стаття	Код рядка	Форма № 2-м Код за ДКУД 1801007	
		За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	3341.1	7764.9
Інші операційні доходи	2120	164	336.7
Інші доходи	2240	999.2	40.6
Разом доходи (2000 + 2120 + 2240)	2280	4504.3	8142.2
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	(276.2)	(819)
Інші операційні витрати	2180	(3858.7)	(7020.7)
Інші витрати	2270	( )	( )
Разом витрати (2050 + 2180 + 2270)	2285	(4134.9)	(7839.7)
Фінансовий результат до оподаткування (2280 – 2285)	2290	369.4	302.5
Податок на прибуток	2300	( )	(56.1)
Чистий прибуток (збиток) (2290 – 2300)	2350	369.4	246.4

Керівник

_____ (підпис)

_____ (ініціали, прізвище)

Головний бухгалтер

_____ (підпис)

_____ (ініціали, прізвище)

Додаток В

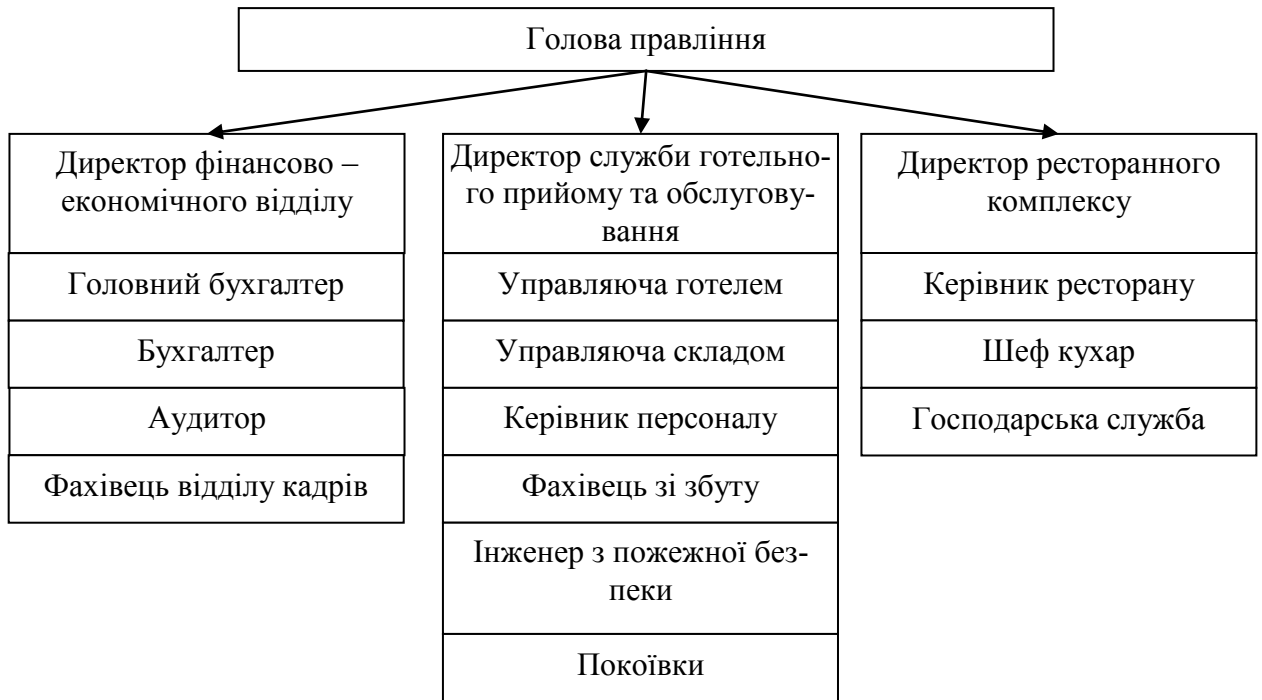

Рисунок В.1 – Організаційна структура ТОВ «Корал і К»

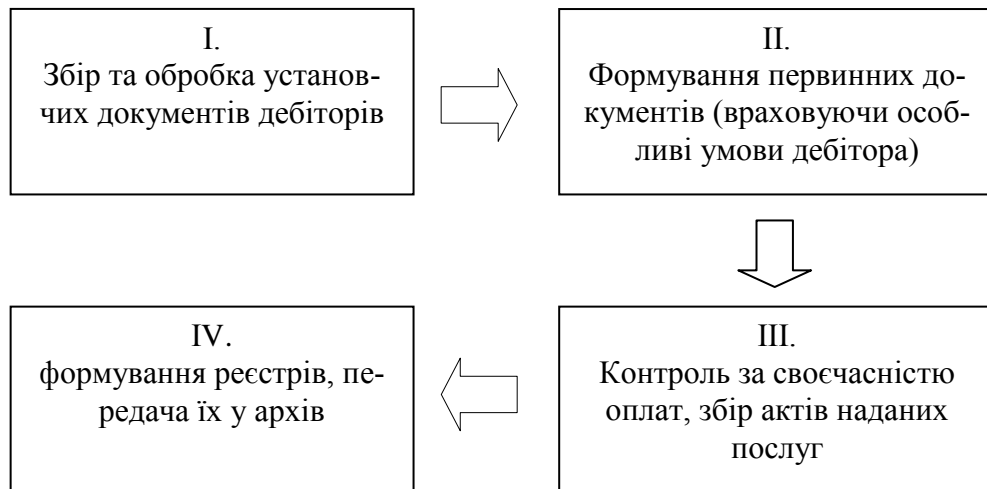

Рисунок В.2 – Графік документообігу дебіторської заборгованості на ТОВ «Корал і К»

Додаток Г

Таблиця Г.1 – Особливості обліку дебіторської заборгованості на ТОВ «Корал і К»

Рахунок	Субрахунок	Особливості
36 «Розрахунки з покупцями та замовниками»	361 «Розрахунки з вітчизняними покупцями та замовниками»	за таким активними рахунком відображається вартість реалізованих товарів та послуг для вітчизняних підприємств та організацій. Варто зауважити, що на ТОВ «Корал і К» на 361 рахунку акумулюється заборгованість як зі споживачами послуг (проживання, оренда житлових та нежитлових приміщень, розважальні та відновлювальні послуги, харчування передбачене готелем, тощо) так і послуги харчування в ресторані;
	362 «Розрахунки з іноземними покупцями та замовниками»	1. враховуючи той факт, що ресторанний комплекс приймає закордонні делегації та є найбільш популярним на території Сумської області, то саме у ньому часто зупиняються іноземці. Відтак робочим Планом рахунків ТОВ «Корал і К» передбачено окремий рахунок для контролю та аналізу за взаєморозрахунками із закордонними контрагентами;
37 «Розрахунки з різними дебіторами»:	371 «Розрахунки за виданими авансами»	за таким активними рахунком відображаються будь-які види авансів, які були надані ТОВ «Корал і К»;
	372 «Розрахунки з підзвітними особами»	за таким активним рахунком відображаються розрахунки із підзвітними особами, зокрема: відображаються відшкодування витрат на відрядження; готівкові витрати за забезпечення господарської діяльності готельно-ресторанного комплексу (купівля за готівку окремих товарів, наприклад продуктів харчування, господарського інвентарю), тощо);
	373 «Розрахунки за відшкодування завданих збитків»	за таким активним рахунком відображається відшкодування витрат за завдані збитки готельно-ресторанному комплексу, наприклад, за псування основних засобів, бій посуду, відмова від масового заселення, тощо;
38 «Резерв сумнівних боргів»	такий рахунок передбачений робочим планом рахунків ТОВ «Корал і К», проте на практиці він не використовується. Також особливості розрахунку резерву сумнівних боргів та його обліку не передбачені обліковою політикою організації, що, унеможливує точне та достовірне визначення загальної вартості активів ТОВ «Корал і К» та забезпечує існування помилок в обліку дебіторської заборгованості загалом	

Додаток Д

Таблиця Д.1 – Програма аудиту дебіторської заборгованості ТОВ «Корал і К»

Процедури аудиту	Джерела інформації, методика критерії оцінки
Перевірка відповідності балансової вартості дебіторської заборгованості оборотно-сальдовій відомості	Баланс, оборотно-сальдова відомість, журнали ордери по рахунках 36, 37, 38
Перевірка правильності відображення синтетичного та аналітичного обліку дебіторської заборгованості	Журнали ордери за вищезазначеними рахунками, виписки щодо оплачених заборгованостей, інші розрахунки з покупцями та замовниками, первинні документи
Перевірка стану дебіторської заборгованості через зустрічну перевірку кредиторської заборгованості у боржників	Акти взаєморозрахунків, листи підтвердження заборгованостей, акти інвентаризації, тощо
Перевірка обґрунтованості резервів щодо сумнівних боргів та їх правильне використання	Оборотно-сальдова відомість по рахунку 38, розпорядження керівника підприємства про списання дебіторської заборгованості, облікова політика
Перевірка розрахунків з покупцями, замовниками, реєстрація операцій при оплаті рахунків	Оборотно-сальдові відомості по відповідних рахунках, банківські виписки, авансові звіти, видаткові та податкові касові ордери, тощо
Аналіз законності та реальності своєчасного погашення дебіторської заборгованості	Оборотно-сальдові відомості по відповідних рахунках, банківські виписки, авансові звіти, видаткові та податкові касові ордери, тощо
Оцінка стану управління, резервів, розробка рекомендацій щодо розрахунків та зменшення сум дебіторської заборгованості	Аналітичні розрахунки та отримані висновки та рекомендації аудитора щодо вдосконалення обліку та контролю дебіторської заборгованості

Джерело: сформовано автором на основі документів ТОВ «Корал і К»

Додаток Е

Таблиця Е.1 – Пропозиції щодо удосконалення Робочого плану рахунків ТОВ «Корал і К»

Рахунок	Синтетичний рахунок	Аналітичний рахунок	Примітка
36 «Розрахунки з покупцями та замовниками»	361 «Розрахунки із вітчизняними покупцями»	3611 «Розрахунки за проживання»	Додати
		3612 «Розрахунки за оренду нежитлових/житлових приміщень»	Додати
		3613 «Розрахунки за послуги харчування»	Додати
		3614 «Розрахунки за інші товари/послуги»	Додати
	362 «Розрахунки із іноземними покупцями»	3621 «Розрахунки за проживання»	Додати
		3622 «Розрахунки за оренду нежитлових/житлових приміщень»	Додати
		3623 «Розрахунки за послуги харчування»	Додати
		3624 «Розрахунки за інші товари/послуги»	Додати
37 «Розрахунки з різними дебіторами»	371 «Розрахунки за виданими авансами»	Залишити без змін	
	372 «Розрахунки з підзвітними особами»	Залишити без змін	
	375 «Розрахунки за відшкодування завданих збитків»	Залишити без змін	
	378 «Розрахунки з державними цільовими фондами»	Залишити без змін	
38 «Резерв сумнівних боргів»	Використовувати практично		

Джерело: розроблено автором

Додаток Ж

Таблиця Ж.1 – Пропозиції щодо аналізу динаміки складу й структури дебіторської заборгованості на ТОВ «Корал і К»

Вид ДЗ	Залишок за балансом, тис.грн			Відносне відх., %	Структура,%		
	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду	Зміна		На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду	Зміна
ДЗ за товари, роботи, послуги							
ДЗ за розрахунками							
За виданими авансами							
З бюджетом							
Інша дебіторська заборгованість							
Підсумок балансу							

Джерело: розроблено автором

Додаток К

Таблиця К.1 – Пропозиції для ТОВ «Корал і К» щодо моніторингу вжитих заходів для контролю за погашенням заборгованості дебіторами

Вид роботи	Зміст роботи
Складання списку дебіторів	Систематизація, упорядкування дебіторів за сумами боргу, строками, фінансовим станом
Складання графіку роботи з дебіторами	План щоденних заходів, а саме переговори, листування, запити
Узгодження дій з погашення заборгованості	Графіки погашення заборгованості, а саме аналіз балансів, інформація про боржників
Самостійні дії з погашення боргу	Оформлення заборгованості

Джерело: розроблено автором

Додаток Л

Таблиця Л. 1 – Пропозиції щодо аналізу стану заборгованості за часом її виникнення

Статті ДЗ	Усього на кінець звітного періоду, тис.грн	Зокрема, за часом виникнення, тис.грн					
		До 1 місяця	Від 1 до 3 місяців	Від 3 до 6 місяців	Від 6 до 9 місяців	Від 9 місяців до року	більше 1 року
Субрахунок		361n	361n ₁	361n ₂	361n ₃	361n ₄	361n ₅
ДЗ за товари, роботи, послуги							
ДЗ за розрахунками							
За виданими авансами							
З бюджетом							
Інша дебіторська заборгованість							

Джерело: розроблено автором